

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1882.

Andra Kammaren.

N:o 16.

Onsdagen den 1 Mars.

Kl. 7 e. m.

§ 1.

Fortsattes den i förmiddagssammanträdet började öfverläggningen angående Banko-Utskottets Memorial N:o 2, rörande verkställd granskning af Riksbankens tillstånd och förvaltning.

*Angående
décharge för
fullmäktige i
Riksbanken.
(Forts.)*

Ordet lemnades, enligt förut skedd anteckning, till

Herr Lyttkens, som yttrade: Här har under diskussionens lopp blifvit af flere talare yttradt, att Banko-Utskottet intagit nu ifrågasvarande strof i motiveringen för att hindra Riksbanken att med lån understödja industrien, ja man har till och med påstått att Utskottet dermed visat hat och hätskhet mot industrien samt velat undergräfvat och förstöra henne. Men jag kan icke förstå, huru någon kan af Banko-Utskottets föreliggande utlatande draga den slutsatsen, att Utskottet hyst någon sådan baktanke. Utskottet har endast velat betona den stora skillnad mellan å ena sidan de obligationslån, som upptagas i form af statsobligationer eller Allmänna hypoteksbankens obligationer, hvilka anses vara af en sådan solidité, att de hvilket ögonblick som helst kunna vare sig på den inhemska eller utländska marknaden försäljas, och å andra sidan de obligationslån, som förmedlas och uppläggas för enskilda industriella etablissemens räkning. Det är nemligen i detta senare fall icke fråga om verkliga lån på längre eller kortare tid, utan detta är ett slags spekulation i obligationer, det närmast sig börsspel, och om affären misslyckas, ligga obligationerna kvar i Riksbankens händer till skada för bankens öfriga lanrörelse. Jag skulle kunna anföra exempel på huru Riksbanken, som belånat dylika obligationer, måst öfvertaga dem och sedan legat inne med dylika obligationer under ganska lång tid, enär fullmäktige ej kunnat utan förlust göra sig af med dem; banken har sålt dem så fort den kunnat göra det utan förlust, emedan fullmäktige ansett att banken icke borde dermed belasta sin portfölj, men ej sällan hafva de just till följd af svårigheten att realisera dem utan större eller mindre förlust blifvit kvarliggande långa tider i banken. Här har således ingalunda varit fråga om att skada industrien eller vägra att Riksbanken lemnar lån åt industriella företag, utan det är fråga om börsspel med obligationer.

*Angående
décharge för
fullmäktige i
Riksbanken.
(Forts.)*

Den ärade talaren på kalmarbänken, Herr Key, betonade särdeles skarpt att vid nu ifrågavarande lån vore realsäkerheten mycket stor samt att Banko-Utskottet förklarar, att så vore förhållandet. Men jag ber då få erinra Herr Key och de talare, som påstått detsamma som han, att Utskottet alls icke yttrat sig om denna säkerhet; Utskottet har endast påpekat att fullmäktige granskat säkerheten, men ingalunda har Utskottet inlåtit sig på frågan huruvida denna säkerhet varit god eller dålig. Derom har Utskottet nemligen icke ansett sig ega någon befogenhet att döma, då sådant ju tillkommer revisorererna att göra.

En helt annan sak är, såsom Utskottet gjort, att yttra sig om formen och principen för dessa lån, att Riksbanken skulle upptaga denna affärgren såsom sin, om den skall upplägga dylika lån till höga summor och derpå söka med vinst sälja låneobligationerna. Ty säljas de icke, så ligga de kvar hos banken och tynga den; och just detta fastläsande af kapitalet är det farliga, såsom en talare på stockholmsbänken ock med mycken reda och klarhet i förmiddags framhöll. Han visade, hurusom Riksbanken hindras i utvecklingen af sin öfriga verksamhet, om den kommer att ligga med betydliga sådana osålda rester af privata obligationer. En talare, sjelf bankofullmäktig, frågade hur denna affär kunde hindra bankens öfriga verksamhet; jag får svara: denna affär gör det ej, men en utvidgning af denna affärgren i större skala gör det just genom fastläsandet af kapitalet på så långa tider. Jag är denne talare förbunden för det humana sätt, hvarpå han uttalade sin mot Utskottet stridande åsigt. Hvad deremot beträffar den andre bankofullmäktigen, som äfven i dag haft ordet, nemligen den ärade representanten på dalabänken, som beklagade att Banko-Utskottet sökt dölja sitt klander i ett sockradt språk och dermed framkastade den insinuationen att Utskottets motiv för sin uttalade tvekan skulle vara bankafund och att Utskottet skulle vilja hindra bankofullmäktige från att jaga på andras mark, så får jag säga att en dylik insinuation icke är en fullmäktig i Riksbanken värdig, ej heller var Utskottets motiv att bereda plats åt andra som fullmäktige i banken. Denna insinuation må stå för Herr Liss Olof Larssons egen räkning.

Jag anhåller om bifall till Banko-Utskottets hemställan.

Herr vice Talmannen Ifvarsson: Jag nödgas för min del tillstå, att det förundrar mig, att denna fråga väckt så stor uppmärksamhet, som den verkligen framkallat. Jag tror likväl, att frågan fått sin största vikt just till följd af den diskussion, som blifvit förd om densamma, ty den lilla tacksamhet, som Utskottet inlagt i ordalagen af sitt utlåtande kunde, synes mig, i och för sig icke annars hafva förlänat den en sådan vikt, som den nu vunnit. Men det är uppenbart, att när en diskussion en gång börjat och frågan betraktas från olika sidor, den derigenom fått större dimensioner och mera betydelse. Det är från denna synpunkt jag ansett det vara nödvändigt att Kammaren nu bestämmer, huruvida den delar Utskottets åsigt eller icke. Utskottet tvekar, huruvida bankofullmäktige förfarit rätt eller ej. Hade resultatet för Riksbanken varit annorlunda, hade Riksbanken äfventyrat något på denna affär eller förlorat något på densamma, då hade

Utskottet haft rätt i att uttala en tvekan, huruvida Riksbanken borde fortgå på denna väg eller icke. Men nu är förhållandet helt annorlunda. Utskottet har påpekat att Riksbanken vunnit på affären, och Utskottet har icke framhållit minsta skäl för att en förlust skulle kunnat uppstå på densamma. Då så är förhållandet, anser jag de skäl, Utskottet begagnat, icke tala för Utskottets åsigt, utan tvärtom. Hade flera lån på samma sätt bemedlats, så skulle det jemväl kunnat förefinnas skäl att tveka, huruvida Riksbanken borde fortgå på denna väg; men nu har icke heller detta inträffat, utan förevarande fall står alldeles enstaka.

Frågan gäller således om Riksbanken helt och hållet bör uteslutas från dylika affärer för framtiden; detta skulle väl vara Utskottets mening. Jag kan icke dela denna mening; ty jag tror att äfven Riksbanken måste skötas någorlunda bankmessigt, och om Riksbanken kan förtjena utan att äfventyra något, så bör den söka göra det på såväl det ena som det andra sättet på industrien eller på andra näringar. Jag tror att Riksbanken skötes ordentligt, och derom har heller icke Utskottet uttalat något tvifvel; Utskottet har blott uttalat en tvekan, huruvida Riksbanken bör fortgå på den väg, på hvilken den börjat med denna enda åtgärd. Det har därför icke varit anledning att i denna sak göra något uttalande, men då nu Utskottet gjort det, må det stå för Utskottets räkning. Kammaren har icke rätt att styrka Utskottets framställning, men deremot har Kammaren full rätt att uttala huruvida den delar Utskottets åsigt eller icke; och det bör också Kammaren, såsom jag nyss sagt, göra, då frågan så allvarsamt kommit på tal. Jag föreställer mig därför att Kammaren bör uttala, att den icke delar Utskottets tvekan, men i öfrigt bifalla Utskottets utlåtande, hvad sjelfva klämman angår. Jag har uppgjort förslag till ett beslut, sådant jag anser att det bör formuleras, och vågar underställa detsamma Kammarens pröfning. Förslaget lyder sålunda:

»Kammaren, som icke delar den af Banko-Utskottet på grund af en särskild, ingalunda klandervärd åtgärd uttalade tvekan angående Riksbankens förmedling af obligationslån till industriella inrättningar i allmänhet, bifaller Utskottets hemställan.» Jag anhåller om proposition på detta förslag.

Alltför många ord hafva redan blifvit spilda på detta från början obetydliga ämne; och jag vill därför ej tillägga något vidare.

Herr Lovén: Då jag icke kan instämma med dem, som yrka ogillande af Utskottets motivering, så sker detta icke därför att jag på minsta sätt vill uttala något klander emot bankofullmäktige, utan därför att jag icke vill göra mig saker till en orättvisa emot Utskottet.

De ifrågavarande obligationerna äro ju redan fördelaktigt placerade. Utskottets tvekan som således icke gälla dem, utan afser sjelfva principfrågan. Likaväl som åt en fabrik kan ju Riksbanken lemna obligationslån åt t. ex. en jernväg, som ju äfvenledes kan bjuda på inteckning eller, om man så vill, realsäkerhet, och då skulle det kunna gå löst på ganska stora summor, hvilket är för hvar och en väl bekant.

»Säker som Riksbanken» är ett uttryck, som jag under min affärsverksamhet ofta hört uttalas; och detta med rätta. Riksdagen gör

*Angående
décharge för
fullmäktige i
Riksbanken.
(Forts.)*

Angående
décharge för
fullmäktige i
Riksbanken.
(Forts.)

ärligen sitt till för att medverka till att vidmakthålla och befästa ett sådant omdöme. Men, mine Herrar, just denna allmänhetens berättigade tilltro gör att Riksbanken vid dylika transaktioner, som här äro i fråga, måste, oafsedt dess stora uppgifter i öfrigt, gå särdeles grannlaga tillväga, emedan den åsigt man har om Riksbanken ju så lätt öfverflyttas just på de papper, som Riksbanken har att utbjuda.

Herr Key uttalade fullkomligt riktigt att sådana affärer äro underkastade konjunkturerna — således kunna lemna förlust likaväl som vinst; och jag vill fråga Kammaren, om i detta fall inträffat förlust, hade man då också klandrat Utskottet för ett sådant uttalande, som här föreligger? Jag tviflar derpå! Men hade så ej skett då, kräfver rättvisan ock att så ej heller sker nu. Herr vice Talmannen yttrade något, som jag för min del icke vill vara med om, nemligen att det lyckliga resultatet nu borde verka derhän, att Kammaren icke uttalar sig klandrande mot fullmäktige; hade resultatet deremot blifvit olyckligt, då skulle man dertill egt befogenhet.

Då jag således hvarken vill pricka bankofullmäktige eller Banko-Utskottet, så skulle jag helst se att Kammaren utan att uttala något omdöme med anledning af ifrågavarande transaktion ville bifalla Utskottets hemställen om ansvarsfrihet åt fullmäktige.

Herrar *Dickson* och *G. Th. Ljunggren* instämde med Herr *Lovén*.

Herr *Sjöberg*: Jag skall icke taga Kammarens tålmod i anspråk genom att uttala mig i den finansiella sidan af frågan; den delen af ämnet har här redan tillräckligt blifvit berörd af personer, hvilka i det afseendet förstå ett bedöma saken bättre än jag. Men då flere talare under öfverläggningen i förmiddags påyrkade ordagrant bifall — såvidt jag förstod — till Första Kammarens beslut, sådant det blifvit Kammaren genom protokollsutdrag meddeladt, så får jag bekänna, att jag icke kan förena mig i ett sådant yrkande. Nämnda protokollsutdrag innehåller, såsom Herrarne hört, att Första Kammaren bifallit memorialet. Jag vill nu först påpeka det mindre rigtiga, eller åtminstone det mindre brukliga i att säga sig bifalla ett memorial, som innehåller berättelse om till exempel Riksbankens verksamhet i allmänhet, uppgifter om bankens lånerörelse, depositionsörelse, om upp- och afskrifningsräkningar o. s. v. Men jag skulle äfven vilja framställa en anmärkning, som möjligen kan synas litet småaktig, men som ändå torde vara skäl att framhålla i anledning af nyss nämnda beslut. I Banko-Utskottets memorial förekommer nemligen på femte sidan ett väsentligt tryckfel. Der talas nemligen om att på upp- och afskrifning vid 1881 års ingång voro i Riksbanken insatta 386 millioner kronor. Det skall naturligtvis vara 3,86 millioner. Troligen kommer icke någon af oss, mine Herrar, att upplefva den dag, då beloppet af i Riksbankens på upp- och afskrifning insatta medel under någon del af året är så stort som 386 millioner.

Vidare förekommer i Första Kammarens beslut, sådant det blifvit Medkammaren meddeladt, en förklaring af ogillande utaf Banko-Utskottets uttalande på sidan 5 i memorialet. Hvad vill detta i sjelfva verket säga? Om Första Kammaren ogillar och äfven Andra Kam-

maren ogillar detta uttalande, stannar då icke Utskottet fortfarande i samma tvekan, som på den der sidan 5 omförmåles? Icke rubbas väl den deraf, att Kamrarna förklara sig ogilla densamma. I fråga härom närmar sig min åsigt i saken Herr vice Talmannens; och jag medgifver villigt, att man skulle komma till ett bättre slut genom att antaga hans förslag. Men jag hyser en viss tvekan att säga, att jag delar hans mening om Utskottets tvekan. Ett sådant uttalande är visserligen mindre starkt än en uttrycklig förklaring af ogillande; men jag skulle hellre vilja föreslå att sätta saken i samma skick som om någon tvekan icke vore uttalad. Jag föreställer mig, att detta skulle åstadkommas genom den korta förklaring jag föreslår, och som har följande lydelse:

»Utan att uttala något omdöme i anledning af hvad Banko-Utskottet i dess förevarande memorial å sidan 5 yttrat i fråga om, huruvida förmedling af obligationslån till industriella inrättningar i allmänhet må kunna anses vara med Riksbankens ändamål fullt öfverensstämmande, beslutar Kammaren att bifalla Utskottets i sagda memorial gjorda hemställan.» Genom ett sådant förklarande har Kammaren icke bundit sig vare sig i ena eller andra riktningen.

Jag tillåter mig icke bedöma, huruvida Banko-Utskottet haft större eller mindre fog för sin anmärkning. Den synes mig gälla hvad den kan. Jag antager, hvad som redan blifvit yttradt, att om den affär, hvarpå Utskottet pekar, icke aflupit så lyckligt, som det visat sig, Utskottets tvekan troligen fått en annan form, likasom att Kammarens beslut utfallit något annorlunda, än man nu har anledning att vänta. Jag anser därför rättast att behandla saken så som om detta mycket omordade uttalande ej funnes till.

Jag tillåter mig äfven fästa uppmärksamheten på, att, om detta memorial kunde föranleda en skrifvelse, såsom i vanliga fall är förhållandet, saken vore lätt hjälpt genom att besluta, att detta stycke skulle utgå ur motiveringen. Men memorialet föranleder icke någon skrifvelse, utan blott ett enkelt meddelande af Kamrarna till Utskottet. Det synes mig därför lämpligt att Kammaren helt enkelt afgifver en förklaring eller fattar sitt beslut så, som jag nu tagit mig friheten att föreslå.

Herr Berg: Jag är helt och hållet förekommen af den siste tälaren och instämmer i det förslag, han framställt. Jag ber endast att dervid få tillägga, det jag icke rätt kan fatta att frågan, huruvida Kamrarna delar den tvekan, som af Utskottet blifvit uttalad, eller icke, kan göras till föremål för votering och beslut i Kamrarna. Jag föreställer mig i allmänhet, att Kammaren, såsom sådan, icke bör tveka om hvad som är rätt. Påkallade Utskottets förslag något uttalande från Riksdagens sida, huruvida bankofullmäktiges ifrågasatta förfarande vore riktigt eller ej, då borde ett sådant uttalande afgifvas utan tvekan och i bestämd form. Men att anställa votering, huruvida Kamrarna derom tvekar eller icke, kan jag för min del icke tillstyrka. Uti en sådan votering kan jag åtminstone icke deltaga. För egen del kan jag väl hysa tvekan i många saker; men för ingen del vill jag bidraga till ett beslut, hvarigenom man förklarar att Kammaren hyser tvekan i en

*Angående
décharge för
fullmäktige i
Riksbanken.
(Forts.)*

*Angående
décharge för
fullmäktige i
Riksbanken.*

(Forts.)

fråga, som underställes densamma bedömande. Jag yrkar bifall till det förslag, som Herr Sjöberg framställt.

Herr Åbergsson: Jag vill visst icke bidra till ett beslut, som skulle gå ut på att Kammaren skulle rösta om huruvida Kammaren uti ifrågasatta hänseende tvekar eller icke tvekar. Tvärtom önskar jag att Kammaren måtte uttala en bestämd åsigt, som komme att undanrödja hvarje tvekan i förevarande fall. Tvisten här gäller den motivering, som Utskottet begagnat. Under min korta riksdagsmannaverksamhet har jag redan lärt mig konsten att deltaga i beslut om godkännande af utskottsbetänkanden, hvilkas motiv jag icke haft tillfälle att tillräckligt genomtänka. Det är nästan omöjligt för en träget sosselsatt utskottsledamot att ens läsa igenom motiven till alla Utskottets betänkanden, än mindre begrunda dem, och det kan således lätt hända, att man måste vara med om Utskottets beslut, utan att förut hafva så noga öfvervägt motiveringen. Jag eftersträfvat visst icke odödlighet; men jag skulle känna det tungt, om man i en framtid skulle till exempel lägga mig till last alla de motiv, som anförts af Lag-Utskottet i de betänkanden, hvori jag såsom ledamot af detta Utskott deltagit. Möjligen får jag tillskrifva denna likgiltighet för motiven allenast min oförmåga att följa med dem alla. Men då, såsom nu, tvist uppstått huruvida en motivering i ett visst bestämdt fall är riktig eller icke, anser jag ingen riksdagsman böra undandra sig att uttala sin mening derom. Första Kammaren har redan voterat härom, och Andra Kammaren har härom länge öfverlagt. Huru kan man då — jag hemställer det till den siste ärade talaren — fatta ett beslut, som lemna själfva tvisten oafgjord? Jag tror tvärtom, att man bör göra ett bestämdt uttalande i frågan. Jag vill dervid icke hafva uttalat något klander mot bankofullmäktige, än mindre mot Banko-Utskottet. Riksdagen och särskildt denna Kammare bör vara Banko-Utskottet tacksam för det Utskottet fäst uppmärksamheten å denna fråga; och Utskottet har i själfva verket intet annat gjort än fäst Riksdagens uppmärksamhet å saken. Om Kammaren nu skulle ogilla Utskottets förfarande, hvad skulle detta innebära? Jo, att Utskottet saknat all anledning till sitt tillvägagående, att Riksdagen uppmanade bankofullmäktige att fortsätta med den anmärkta affärsverksamheten.

Att uttala ett sådant förtroende till bankofullmäktige vore nästan att ställa dem på ofelbarhetens ståndpunkt. Jag tror tvärtom, såsom en bankofullmäktig yttrade här på förmiddagen, att fullmäktige själfve önska ett uttalande i saken från Riksdagens sida. I alla händelser är det skäl, att Kammaren uttalar sin åsigt. Hvilken min är, vill jag icke fördölja. Jag betraktar Utskottets motivering såsom ett »memento mori», såsom en varning för banken att kasta sig in på en dylik affärsverksamhet som den, hvarom nu är fråga. Jag vet icke, om jag har rätt, men jag tror mig hafva funnit, att just vid kritiska tillfällen, då det gått att komma industrien till hjälp, att så vidt möjligt motverka en allmän »krach», bankofullmäktige visat stor varsamhet för att inlåta sig på företag, som kunnat tänkas vara förenade med någon risk. Jag skulle önska, att banken iakttager samma varsamhet, då det är fråga om lemnande af låneunderstöd för etablerande eller utvidgning af indu-

striella företag. Det är lättare att stämma i bäcken än i ån. Det kan vara mindre välbetänkt och till och med farligt att Riksbanken genom penningeförsträckningar gifver allt för mycket stöd åt spekulationer. Deremot kan det, då en kris står för dörren eller inträffat, blifva för banken en ren nödvändighet att riskera mycket för att rädda det allmänna.

Hufvudsumman af min uppfattning i saken är den, att Banko-Utskottet velat gifva en vink om iakttagande af nödig varsamhet vid transaktioner, sådana som den nu ifrågavarande. Och ingalunda kan jag finna, att man genom att förena sig i ett dylikt yttrande uttalar något slags klander mot fullmäktige. Jag tror derföre, att man utan sådant klander, men tillika utan att gifva Banko-Utskottet orätt, kan förena sig om en resolution, som jag tager mig friheten nu föreslå och som har följande lydelse:

»Kammaren, som är förvissad att bankofullmäktige vid belånande af industriella inrättningars obligationer skola iakttaga nödig varsamhet, bifaller Utskottets hemställan.»

Häruti förenade sig Herr von der Lancken.

Herr Ola Månsson: Enär flera förslag till proposition här blifvit framställda samt ett af dem, nemligen Herr vice Talmannens, går i samma rigtning som det jag tagit mig friheten föreslå, så anhåller jag att få återtaga mitt förslag och instämma med Herr vice Talmannen.

Öfverläggningen var slutad. Enligt de yrkanden, som blifvit gjorda, gaf Herr Talmannen propositioner dels på rent bifall till Utskottets hemställan, dels ock på hvart och ett af de särskilda förslag, som af Herrar vice Talmannen Ifvarsson, Sjöberg och Åbergsson blifvit under öfverläggningen framställda och dels slutligen å det af Herr Ola Månsson i ämnet först afgifna yrkande, hvilket, ehuru af honom återkalladt, dock af flere andra talare upptagits och sålunda kvarstod; och fann Herr Talmannen den förstnämnda propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering blef begärd. I anledning häraf och för bestämmande af kontrapositionen, upptog Herr Talmannen ånyo de öfriga yrkandena, af hvilka det, som afsåg bifall till Herr vice Talmannens förslag, nu förklarades hafva flertalets mening för sig. Men jemväl angående kontrapositionen äskades votering, i följd hvaraf, och sedan till kontraposition i denna votering antagits Herr Sjöbergs yrkande, en så lydande omröstningsproposition först uppsattes, justerades och anslogs:

Den, som till kontraposition i hufvudvoteringen antager det af Herr vice Talmannen under öfverläggningen i ämnet framställda yrkande,

röstas Ja;

Den, det ej vill,

röstas Nej;

*Angående
décharge för
fullmäktige i
Riksbanken.
(Forts.)*

Angående
décharge för
fullmäktige i
Riksbanken.
(Forts.)

Vinner Nej, har Kammaren till kontraproposition i nämnda votering antagit det förslag till beslut, som af Herr Sjöberg framstälts.

Den omröstning, som anställdes enligt denna proposition, utföll med 95 ja mot 65 nej, hvadan propositionen för hufvudvoteringen erhöi följande lydelse:

Den, som vill att Kammaren, utan vidare uttalande, må bifalla hvad Banko-Utskottet hemställt i Memorialet N:o 2, eller att ansvarsfrihet må beviljas fullmäktige i Riksbanken för förvaltningen af denna inrättnings så väl hufvud- som afdelningskontor under år 1880, äfvensom för de beslut och åtgärder, hvilka finnas omförmälda i fullmäktiges protokoll från den 15 Januari 1881 till samma dag innevarande år,

röstar Ja;

Den, det ej vill,

röstar Nej;

Vinner Nej, har Kammaren, som icke delar den af Banko-Utskottet på grund af en särskild, ingalunda klandervärd åtgärd uttalade tvekan angående Riksbankens förmedling af obligationslån till industriella inrättningar i allmänhet, bifallit Utskottets förevarande hemställan.

I den senare voteringen röstade 69 ledamöter ja och 96 ledamöter nej; varande alltså beslut fattadt enligt nej-propositionens innehåll.

§ 2.

På framställning af Herr Talmannen och i enlighet med derom vid sammanträde mellan Herrar Talmän träffad öfverenskommelse, beslöt Kammaren att nästkommande Lördag den 4 i denna månad företaga val dels af tjugufyra valmän för utseende af Riksdagens fullmäktige i Riksbanken och Riksgäldskontoret jemte deras suppleanter och dels af sex suppleanter för nämnda valmän.

§ 3.

Föredrogs och bifölls Banko-Utskottets Memorial N:o 3, i fråga om användande af Riksbankens vinst för år 1881.

§ 4.

Föredrogs och bifölls Lag-Utskottets Utlåtande N:o 14, i anledning af väckt motion om ändring af 60 § Utsökningslagen.

§ 5.

Skedde föredragning af Lag-Utskottets Utlåtande N:o 15, i anledning af väckt motion om upphörande af vatten- och brödsstraffet.

Utskottet hade hemställt, att Herr *J. Andersons* i Tenhult inom Andra Kammaren afgifna motion, N:o 18 — deruti föreslagits, »att Riksdagen för sin del ville besluta den ändring i 10 och 11 §§ i 2 kap. af Strafflagen den 16 Februari 1864 samt andra §§ i samma lag, att vatten- och brödsstraffet upphör och ersättes med fängelsestraff» — icke måtte föranleda någon åtgärd från Riksdagens sida.

Motionären Herr *J. Anderson* yttrade: På samma gång Lag-Utskottet afstyrkt bifall till min motion, har det lemnat underrättelse om att ett förslag af enahanda syfte som min motion blifvit inom Justitiedepartementet utarbetadt. Hvarföre jag nu begärt ordet, har endast varit för att uttala min förhoppning och önskan, att Kongl. Maj:t måtte redan under denna riksdag förelägga Kamrarna detta förslag till antagande.

Vidare anfördes icke. Kammaren biföll Utskottets hemställan.

§ 6.

Till afgörande förekom Lag-Utskottets Utlåtande N:o 16, i anledning af väckta motioner om ändring dels af 30 kap. 1 § Rättegångsbalken, dels ock af 25 kap. 9 och 15 §§ samma balk.

Punkten 1.

I fråga om ändring af 30 kap. 1 § Rättegångsbalken var förslaget i Herr *E. P. Jonssons* inom Andra Kammaren afgifna motion N:o 57, att Riksdagen ville besluta följande förändrade lydelse af nämnda paragraf:

Om ändring af 30 kap. 1 § Rättegångsbalken.

»Hvar, som söka vill, att Konungen må pröfva Hofrätts dom och utslag, som i hufvudsak fallit; gifve det skriftligen tillkänna i Hofrätten innan klockan tolf å sextionde (60) dagen, den dag oräknad då utslaget föll; och sätte der tillika in tvåhundra daler, eller så mycket i guld eller silfver som deremot svarar. Sedan vederdeloman är deröfver hörd, gifve Hofrätten dem svar, om och huru det tillåtas må. Ej må det vägras, der ej annorlunda uttryckligen i denna balk stadgadt finnes;»

hvarjemte motionären anhållit, »att Lag-Utskottet på samma gång må pröfva, huru tiden för revisionsskillings nedsättande må utsträckas för hela riket, eller endast inom de norrländska länen, samt, derest den föreslagna tiden icke anses lämplig, föreslå annan lämplig tid.»

*Om ändring
af 30 kap. 1 §
Rätttegångs-
balken.
(Forts.)*

Ledamoten af Andra Kammaren Herr *H. F. Bergström* hade uti motionen N:o 90, deruti Herrar *J. E. Wikstén*, *N. Boström* och *J. W. Lindh* instämt, föreslagit, att ifrågavarande uti ofvan omförmälda lagparagraf stadgade tid af 20 dagar måtte, åtminstone för de tre nordligaste länen, ändras till minst fyratio dagar; och utaf ledamoten af Första Kammaren Herr *J. E. Nyström* var hemstaldt i motionen N:o 30, att samma tid måtte, åtminstone hvad Norrbottens och Vesterbotens län angår, utsträckas till fyratio dagar.

Beträffande alla dessa framställningar hade Utskottet i förevarande punkt, på anförda skäl, tillstyrkt, att desamma icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Herr *E. P. Jonsson* yttrade: Herr Talman! Som Lag-Utskottets förslag i denna fråga redan blifvit godkändt i Första Kammaren, så torde för närvarande den äsyftade lagförändringen, åtminstone för denna gång, icke kunna genomföras.

Men som jag icke kan i vissa afseenden gilla Utskottets motive-ring för afstyrkande af ifrågavarande motioner, vill jag blott med några ord uttala mitt ogillande deremot.

Utskottet har sagt: Visserligen kan det gifvas en eller annan rättsökande, hvilkens hemvist är belägen på så långt afstånd från post- eller telegrafstation, att tiden icke medgifver honom att erhålla del af Hofrättens dom och meddela sig med sitt ombud i Stockholm; men den som är så aflägsset boende, lärer väl vanligen å någon med kommunikation bättre försedd plats i hembygden hafva en kommissionär, som bevakar hans angelägenheter, och man kan icke, då fråga är om allmän lag, ledas af hänsyn till mer eller mindre sällsynta undantagsförhållanden. Deremot får jag anmärka och upplysa, att inom Västernorrlands län, som jag tillhör, är jag boende i Nedersta socken af Södra Ångermanlands domsaga och har 2 $\frac{1}{2}$ mil till Sollefteå, der telegrafstation finnes och ångbåtskommunikation och beslutad stambana slutar, men hela denna vestra domsaga utgör en längd af öfver 20 mil, som saknar både telegrafinrättning, ångbåts- och jernvägskommunikationer.

Det förefaller mig ganska besynnerligt, att Lag-Utskottet skall anse lämpligt, att de i denna domsaga boende rättsökande skola resa 10 å 20 mil, ända utom sin domsaga, för att skaffa sig kommissionär, som skall vara en mellanhand mellan dem och ombuden i Stockholm, då pålitliga personer finnas inom domsagan.

Äfven tror jag, att det fins en del inom Norra Ångermanlands domsaga, som ej har alldeles så beqvämt att komma till telegrafinrättningar och snabba kommunikationer.

Och i Vester- och Norrbottens län skall det vara ett öfvervägande antal invånare, som sakna telegrafinrättning och sjöfartskommunikation i sin närhet. Af uppgifna förhållanden kan man icke kalla det sällsynta undantagsförhållande med dem, som äro boende aflägsset från kommunikationer.

Hvad Utskottets invändning vidkommer, att rättsökande kan insätta penningar till revisionsskilling i någon närbelägen bankinrättning, så är det icke så nära till dylika inrättningar inom Norrland. Inom Södra Ångermanlands vestra domsaga finnes icke någon bankinrättning, och

äfvén tror jag att det skall vara långt afstånd mellan hvarje bankinrättning i Vester- och Norrbottens län.

Jag anhåller endast att få detta till protokollet antecknadt, såsom mitt ogillande mot en del af Utskottets motivering för motionernas afstyrkande, och hoppas att, när motioner i samma syfte väckas ett annat år, Lag-Utskottet då fäster litet större afseende vid dem.

Om ändring af 30 kap. 1 § Rättegångsbalken.
(Forts.)

Herr N. Boström i Bodbyn: Jag har icke något yrkande att framställa, utan ber endast få erinra derom, att det finnes kommuner i de nordligaste länen, der afstånden äro så stora och kommunikationerna så dåliga, att post endast afgår två gånger i månaden, det vill säga hvar fjortonde dag, och der man har 15 mil till närmaste telegrafstation och 20—30 mil till närmaste bankanstalt, i hvilken, enligt Utskottets förmenande, revisionssskillingen skulle kunna i laga tid insättas.

Herr Thomasson: Jag är icke rätt säker på, om jag riktigt uppfattade den förste talarens yttrande. Men om det innebar yrkande om ogillande af Utskottets motivering, vill jag protestera deremot och yrka bifall till Utskottets förslag oförändradt.

Öfverläggningen förklarades slutad, hvarefter Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 2.

Blef äfvén bifallen.

§ 7.

Föredrogs Lag-Utskottets Memorial n:o 17, i anledning af Andra Kammarens återremiss af Utskottets Utlåtande N:o 7, öfver Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående böter för svarandeparts uteblifvande från underrätt.

Angående förordning om böter för svarandeparts uteblifvande från underrätt

Under förmålan att Första Kammaren godkänt Utskottets i utlåtandet N:o 7 gjorda hemställan om bifall till berörda Kongl. proposition, hade Utskottet i förevarande memorial anhållit, att Andra Kamnaren behagade i frågan fatta beslut.

Herr Berg begärde ordet och yttrade: Då jag af sjukdom var förhindrad att vara tillstädes, när detta ärende förra gången förevar till behandling i denna Kammare, ber jag nu att för en kort stund få taga Herrarnes tid i anspråk för att framställa några anmärkningar mot förslaget, hvilka enligt min tanke syuas göra en granskning och omarbetning af detsamma särdeles önskvärd.

Att ingen må dömas ohördan eller utan att han haft tillfälle att försvara sig, är naturligtvis inom hvarje rättskipning en högst vigtig grundsats. Den finnes också uttalad i vår nu gällande lag, men betraktas der, hvad angår civila mål, hufvudsakligen såsom en rättegångsförmån för svaranden, af hvilken han icke ovilkorligen är pligtig begagna sig. Afventyret för hans uteblifvande består således egentligen

Angående
förrådning om
böter för sva-
randeparts
uteblifvande
från underrätt.
(Forts.)

deri att han, det oaktadt, kan blifva dömd. Som bekant är, stadgas i 11 kap. 1 § Rättegångsbalken att domaren skall i stämningen kungöra svaranden, att, om han sjelf eller dess laga ombud icke kommer tillstädes, så skall saken ändå företagas och afgöras; och i öfverensstämmelse härmed innehåller 12 kap. 3 § samma balk: »Nu kommer käranden till första ting, eller i staden å föresatt dag till den rätt, dit saken instämd är, men svaranden ej och låter ej laga förfall framte: viser käranden, att svaranden stämning i laga tid fått; döme då rätten i saken, efter ty som sanning deri utletas kan.» Ehuru svaranden är borta, förutsättes således i lagen, att käranden får förete sin bevisning och kan erhålla utslag eller dom, utan att svaranden haft tillfälle att göra några invändningar i saken. Detta äfventyr har lagstiftaren ansett innebära tillräckligt korrektiv mot att svaranden skulle utan giltiga skäl afhålla sig från inställelse; och nekas kan ej att äfventyret i nämnda hänseende förefaller ganska verksamt. Men, säger man, detta stadgande tillämpas numera ej annat än i vissa undantagsfall. Hos underdomstolarne har den praxis i allmänhet gjort sig gällande, att svaranden icke blott har rätt att svara, utan äfven att han bör kunna förpligtas att inställa sig för att, såsom det heter, bidra till sakens utredning. För att förmå honom att fullgöra denna sin förmenta pligt har man i nu föreliggande förslag föreslagit böter från 5 till 200 kronor för svarande, som icke inställer sig. För min del nödgas jag bekänna, att jag aldrig rätt kunnat uppfatta anledningen till den omtalade praxis, som föranledt afvikelse från gällande lags uttryckliga stadganden, likasom jag icke anser att nu ifrågasatta bestämmelse skulle, åtminstone i någon väsentlig mån, undanröjda de olägenheter, som deraf äro en följd. Äfven om till följd af det stränga straffhotet en tredskande svarande kan förmås att inställa sig, så lär han enligt nu gällande lag väl icke kunna tvingas att hjälpa käranden i dennes bevisningsskyldighet. Om en tredskande svarande väl inställer sig, men bestrider käromålet, så måste ju detta af käranden bevisas; och icke är detta lättare, om svarandeparten kommer tillstädes, än om han är borta och således förhindrad att mot kärandens bevisning framställa invändningar och göra anmärkningar. Men om nu svaranden trotsar bötesstraffet och ändå uteblifver eller, hvilket också kan inträffa, bötesstraffet icke kan mot honom verkställas, emedan han såsom fallet var t. ex. i den celebra så kallade Ankerska rättegången svaranden befann sig utom riket, — han kan ju t. ex. hafva rest till Amerika — hvad blir då följden? Jo, förmodligen att domstolen måste, efter att förgäfvades flere gånger hafva fält svaranden till böter, tillgripa den utväg, som 24 kap. 1 § Rättegångsbalken anvisar, nemligen att förelägga svaranden att komma tillstädes, vid äfventyr, om han uteblifver, att ändå skall i hufvudsaken dömas, eller just enahanda påföljd med den, som lagen nu bestämmer för uteblifvande från första tinget. Och om således vid ett senare stadium af rättegången saken kan afgöras, utan att svaranden varit tillstädes, hvarföre kan detta då icke lika väl hafva skett genast och hvartill hafva då uppskofven och böterna tjenat? Härmed må emellertid vara huru som helst — att en praxis i den antydda riktningen förefinnes är ett faktum, som ej kan bestridas och då Riksdagen, med godkännande af denna praxis, begärt bestämmande af ansvar för sva-

rande, som uteblifver; då Kongl. Maj:t i detta fall gått Riksdagens önskingar till mötes, och då Kongl. Maj:ts förslag i detta hänseende blifvit af Lag-Utskottet tillstyrkt och af Första Kammaren bifallet; så kan jag naturligtvis icke vara nog förmätn att tro, det mina enskilda betänkligheter mot förslaget, i hvad det afser att genom förhöjda böter tillhålla svaranden att infinna sig, skulle kunna göra sig gällande i denna Kammar. Och då jag icke vill förneka att det i praktiskt hänseende är en fördel, att svaranden kommer tillstädes, och hans uteblifvande kan betraktas såsom en straffbar ohörsamhet mot rättens bud, så skulle jag låtit dessa mina betänkligheter falla, om nemligen svaret hade blifvit inskränkt till ett fixt, icke för högt vitesbelopp, men att härvid tillämpa latitudsystemet och framför allt att bestämma en så vidsträckt latitud som böter från 5 till 200 kronor, kan jag icke under några förhållanden anse vara lämpligt. Latitud i straffbestämelse förutsätter, om jag så får uttrycka mig, äfven en latitud i brottslighet, eller att brottet kan begås under olika, mer eller mindre försvärande eller förmildrande omständigheter, som böra vid straffets bestämmande beaktas. Sådana omständigheter kunna visserligen i nu förevarande fall förefinnas. Förklarar man nemligen parts uteblifvande för ett brott, kan det icke förnekas att hans straffbarhet blir större, om uteblifvandet har sin grund i uppsåtlig tredska, än om det är föranledt af andra, mer eller mindre ursäktliga orsaker, såsom att han väl haft förfall, men försummat att gifva det rätten tillkänna, eller att han blifvit sjuk och derom äfven afsändt läkarebetyg, ehuru detta ej kommit fram i tid, eller att han stält ombud för sig, men detta dock af en eller annan anledning blifvit hindradt att infinna sig i laga tid, eller att han kanske helt enkelt saknat tillgångar för resa till ett långt aflägsset beläget tingsställe o. s. v. I alla dessa olika omständigheter skulle man visserligen kunna söka ett stöd för användande af latitud i bestraffningen. Men nu är olyckan att domaren, då han skall tillämpa straffet, sväfvar i fullkomlig okunnighet om anledningen till uteblifvandet är att söka i den ena eller andra omständigheten; han vet blott att svaranden varit borta, men anledningen dertill vet han ej och kan således icke heller dertill taga någon hänsyn. I det förslag, som remitterades till Högsta Domstolens yttrande, angafs också såsom enda straffmättningsgrund: sakens beskaffenhet. Det heter nemligen der: böte svaranden 5 kronor eller mera, eftersom saken är till. Men äfven denna grund synes synnerligen otillförlitlig. Ty den omständigheten, att stämningpåståendet går ut på tusental kronor, bevisar ju icke att någon fordran finnes, då ju påståendet kan befinnas vara alldeles obefogadt. När saken första gången förekommer och innan den blifvit utredd, kan icke domaren veta, huruvida de till grund för käromålet åberopade fakta äro sanna eller ej. Vet han det — kan sanningen genast utletas — då skall ju, äfven efter förslaget, målet, utan hinder af svarandens uteblifvande, afgöras på sätt i 12 kap. 3 § Rättegångsbalken stadgas, och i så fall komma ju inga böter i fråga. Vet han det deremot icke, då kan han icke heller bedöma tvisteföremålets värde och om han, med hänsyn dertill att kärandens påstående går ut på något högre belopp, sätter böterna höga, kan han ju utsätta sig för risken att framdeles nödgas på visst sätt gifva sig sjelf dementi. Ty

*Angående
förordning om
böter för svarandeparts
uteblifvande
från underrätt.
(Forts.)*

Angående
förordning om
böter för sva-
randeparts
uteblifvande
från underrätt.
(Forts.)

om han sedan finner sig böra förklara käromålet obefogadt och kanske till och med ådöma käranden ansvar för rättegångsmissbruk, så innebär ju detta ett indirekt erkännande att den grund, som föranledt honom att tillämpa det höga bötesbeloppet, varit fullkomligt felaktig. Men huru skall nu domaren tillvägagå, då han har att välja mellan böter från 5 till 200 kronor? Hvilket belopp skall han taga: 5, 10, 25, 50 etc.? För min del erkänner jag, att jag härom skulle stanna i mycken villrådighet, och jag befarar, att, om detta förslag blir lag, vi skola få se helt olika åsikter härom göra sig gällande hos domstolarne, en sak som i allmänhet icke kan anses fördelaktig. Jag kan heller icke underlåta att uttala en viss förvåning deröfver att, på samma gång man anser hinder möta för tillämpning af det nu gällande lagbudet att i ett civilt mål, så snart svaranden fått del af stämningen, målet kan afgöras ändå att han icke sjelf eller genom ombud inställt sig, man likväl icke tvekar att döma svarande till ett kriminelt latitudinärt straff, utan att hafva hört honom och utan att domaren varit i tillfälle att bedöma de omständigheter, som efter vanliga straffmättningsregler böra utgöra grunden för straffets tillämpning.

Går jag vidare, heter det i förslaget: »Uteblifver svaranden utan anmaldt laga förfall å dag, till hvilken saken blifvit uppskjuten, och vållas af svarandens uteblifvande ytterligare uppskof, böte, som nyss är sagdt, der ej särskildt vite är af Rätten satt.» Jag vill härvid icke fästa mig dervid, att det förefaller något oegentligt och till och med i viss mån stridande mot en i 3 § Promulgationslagen till Strafflagen uttryckt grundsats, att domaren icke kan genom viten höja eller sänka ett i lag utsatt straff. Jag vill endast fästa mig vid stadgandets innehåll. Enligt detsamma skall svaranden under alla förhållanden vid senare rättegångstillfällen inställa sig vid äfventyr, om han uteblifver, att kunna fällas till ansvar. Han blir visserligen icke fäld till sådant ansvar, om han icke genom sitt uteblifvande vållar uppskof, men han kan icke på förhand beräkna hvad domaren härom anser. Han måste således inställa sig, äfven om han en gång varit tillstädes och anført allt hvad han i saken aktat nödigt. I detta fall åtminstone synes det som svaranden borde kunna befrias från skyldigheten att å nyo infinna sig, likasom å andra sidan käranden icke bör kunna riskera att svarandens uteblifvande åberopas såsom anledning till uppskof i målet. Men förslaget är ovilkorligt. Äfven om svaranden redan anført allt hvad han aktat nödigt; äfven om han är öfvertygad att käranden icke kan förete något bevis för sina ohemula påståenden; äfven om han vet, att käranden icke har ett öre att betala hans inställelse med, måste han ändå underkasta sig utgifterna för att inställa sig personligen eller skaffa ombud, utgifter som mången gång kunna vara ganska kånbara, då man nemligen betänker, att stadgandet gäller icke blott då svaranden är stämd till domstol i sin hemort, utan äfven om t. ex. en Haparanda-bo blifvit stämd till en domstol i Ystad-trakten. I sådant fall är det ingen småsak för svaranden att der inställa sig eller att på den främmande orten skaffa sig ett pålitligt ombud. Såsom motiv, hvarför man icke funnit sig böra stadga höga böter för vittnens uteblifvande, anfördes i statsrådsprotokollet, att detta »synes betänkligt, så länge det beror på partens godtycke att låta inkalla äfven fjerran

boende vittnen utan någon föregående pröfning, huruvida deras hörande är nödvändigt eller kan på sakens utgång inverka samt lagstiftningen ännu icke tillräckligt sörjt för att vittnet verkligen utbekommer den ersättning för sin inställelse, som i princip tillerkännes detsamma.» Dessa skäl äro onekligen ganska talande, men synas mig äfven kunna i viss mån åberopas till förmån för en svarandepart, som besväräs med onödig rättegång. Ätminstone synes mig billigheten fordra att svaranden icke utsättes för svårare äfventyr af sitt uteblifvande än käranden, som anhängiggjort rättegången. Men så är icke förhållandet. Om käranden blott kommer tillstädes vid första rättegångstillfället, kan han, om målet derefter uppskjutes, genom uteblifvande eller underlåtenhet att förete bevis eller hvarjehanda annan försummelse föranleda det ena uppskofvet efter det andra utan någon ansvarspåföljd. Man invände härvid måhända, att sådant lätt kan hjälpas derigenom att Rätten med tillämpning af 16 kap. 6 § och 24 kap. 1 § Rättegångsbalken medelst vite tillhåller käranden att fullgöra sin skyldighet. Men samma makt har ju Rätten äfven i fråga om svaranden. Om hans inställelse finnes nödig, kan ju Rätten förelägga honom antingen vite eller äfventyr att målet utan hinder af hans uteblifvande afgöres. Jag kan derföre icke finna någon giltig anledning, hvarför svaranden skall sättas i sämre ställning än käranden. Man må nemligen icke obetingadt antaga, att svaranden alltid har orätt och att det alltid är hans fel, om rättegången drager ut på tiden. Att få slut på saken är mången gång af lika, om ej större vigt för svaranden än för käranden, och under min just icke så korta domareverksamhet har jag ofta funnit, att anledningen till rättegångens långsamhet varit att söka i kärandens försumlighet att fullgöra sina förpligtelser. Jag skulle till och med kunna omförmåla fall, då personer, som lidit af en verklig processmani, tidt och ofta hemsökt oskyldiga personer med obemula rättegångar. Under det svaranden då gjort allt sitt till för att blifva käranden qvitt, har deremot käranden, för hvilken processandet varit hufvudsak, icke medel, användt allt sitt bemödande att draga ut på tiden och derigenom ytterligare trakassera svaranden, och jag befarar att ett förslag i det syfte som det nu ifrågavarande skulle gifva sådana personer ytterligare medel till dylika trakasserier. För min del tror jag derföre att hela andra punkten i förslaget skulle kunna saklöst utslutas och sålunda åt domaren öfverlemnas att såväl för den ena som för den andra parten, då hans inställelse ansåges nödig, föreskrifva den påföljd, som i hvarje särskildt fall kunde finnas af omständigheterna påkalladt. Parterna blefvo härigenom likställda och den ena behöfde ej, såsom enligt förslaget, äfventyra att blifva dömd till ett högt latitudinärt straff för en försummelse, hvilken för den andre ej föranledde annan påföljd än möjligen tillämpningen af ett mindre af domaren stadgadt vite.

*Angående
förordning om
böter för svarandepartis
uteblifvande
från underrätt.
(Forts.)*

Detta med afseende å första stycket i förslaget. I andra stycket möter oss en nyhet i vår gällande lag. Der heter nemligen: »Har någon blifvit fäld till böter enligt denna förordning, skola böterna genast uttagas, utan hinder deraf att det beslut, hvarigenom de blifvit ådömda, ej vunnit laga kraft.» Såvida den nu ifrågasatta bötespåföljden icke betraktas såsom ett straff för ett egentligt brott, utan till-

*Angående
förordning om
böter för sva-
randeparts
uteblifvande
från underrätt.
(Forts.)*

erkännes, såsom den i sjelfva verket är, karakteren af vite, kan jag icke neka, att det vore ganska lämpligt, om den äfven genast kunde tillämpas, men jag beklagar, att föreskriften afser endast de nu ifrågasatta böterna, men icke vitena, då likväl precis samma grund talar för nödvändigheten att genast kunna verkställa båda. Men tillika tror jag, att, om man vill låta bötesbestämmelserna genast gå i verkställighet, billigheten fordrar, att den bötfälde äfven må få frågan genast slutligen afgjord och således utan afvaktan af sjelfva målets afgörande kunna klaga öfver bötesbeslutet. Framför allt borde så vara förhållandet, om man vill tillämpa latitudsystemet. Det är visserligen sant att i förslaget vidare heter: »Visar svaranden, innan sakens slut, att han haft laga förfall och ej kunnat Rätten det kungöra, gånge böterna åter,» men detta är icke nog. Om nemligen svaranden finner det ådömda bötesbeloppet för högt, t. ex. 200 kronor i stället för 5 kronor, eller anser sig böra blifva befriad från böterna, på grund af något annat förhållande än laga förfall, t. ex. derföre att han icke varit behörigen stämd eller dylikt, kan han ej få frågan härom afgjord annorledes än efter klagan i högre rätt, och det kan då ej nekas vara särdeles hårdt, att han i allt fall skall betala böterna eller kanske låta sin egendom för dem utmätas, utan att få söka rättelse i beslutet, förr än målet kanske först efter flere års förlopp blifvit afgjort. Det föreslagna stadgandet att böterna skola gå åter, *der svaranden innan sakens slut visar, att han haft förfall*, synes dessutom en ledamot i högsta domstolen ansett innebära att bötesbeslutet endast under det angifna villkoret, *att förfall styrkes*, kunde andragas. Bemälda ledamot yttrade nemligen: »Rätt till klagan i högre instans öfver olagligen ådömda böter är afskuren eller bör åtminstone anses vara det i de flesta fall, då man stadgar såsom villkor för böternas återfående, att den bötfälde visar laga förfall hos underrätten, innan saken der afgöres.» Visserligen vill jag för min del hoppas att, om förslaget blir lag, icke derät skall gifvas en sådan tydning, men nekas kan icke att ordalagen kunna dertill gifva anledning.

Äfven i ett par andra fall synes mig redaktionen föranleda tvekan om förslagets mening. Jag nämnde, att i 12 kap. 3 § Rättegångsbalken talas om påföljd för svaranden, som uteblir *vid första tinget* å landet eller i staden å föresatt dag. I förslaget heter det deremot: »Kommer i tvistemål, som är instämndt till underrätt, kåranden tillstädes å den till sakens företagande *först utsatta dag*» etc. Hvad menas nu med den först utsatta dagen? Vi veta, att på landet utfärdas stämning till första rättegångsdagen af ett ting eller tingssammanträde, men att domhafvanden sedan bestämmer en annan dag under tinget, då målet skall förekomma till handläggning. Då det nu i detta förslag talas om den till sakens företagande *först utsatta dagen*, skulle man kunna föreställa sig, att dermed afses den i stämningen utsatta första rättegångsdagen. Dertill gifva ordalagen åtminstone otvifvelaktigt anledning, ty man kan väl icke säga att den *först utsatta dagen* är den, som bestämmes, sedan en annan dag förut varit utsatt. Herr Justitieministern lär emellertid, efter hvad mig blifvit sagdt, hafva vid ärendets behandling i Första Kammaren förklaradt, att det skall vara den senare och icke den i stämningen utsatta dagen, som

menas. Men då vill det synas mig, som om ordet »först» saklöst kunde utgå, och att det kunde heta: »den till sakens *handläggning* utsatta dag.» Härigenom blefve allt tvifvel å detta hänseende upphäfdt.

Äfven i en annan rigtning har, efter hvad jag af denna Kammares protokoll inhemtat vid ärendets handläggning förra gången, tvifvel inom Kammaren uttalats, nemligen huruvida i afseende å bötesfördelningen och förvandlingen skulle iakttagas hvad allmänna strafflagen föreskrifver eller om rättegångsbalken dervid skulle tillämpas. Herr Statsrådet och Chefen för Justitiedepartementet yttrade då, att det var rättegångsbalken, som borde tillämpas. Jag är tacksam för de upplysningar han meddelat och önskar att, om förslaget blifver lag, de af honom uttalade åsichter måtte komma att vid lagskipningen följas. Men beklagligtvis komma icke Kamrarnes protokoll alla domare tillhanda; och jag befarar, att en eller annan domare kan komma att råka ut för sådant missförstånd som jag nu antydt och att det sålunda kan blifva dömdt i strid mot Herr Statsrådets uppfattning. Det skulle därför vara önskligt, att ordalagen så förtydligades, att de uppkastade tvifvelsmålen icke kunde göra sig gällande.

På de skäl, jag sålunda tagit mig friheten anföra, anser jag, att en granskning och delvis omarbetning af ifrågavarande förslag, såsom med den af denna Kammare beslutade återremiss åsyftats, skulle hafva varit synnerligen önskvärda. Frågan derom har dock nu förfallit, sedan Första Kammaren antagit Lag-Utskottets förslag. Hvad är då att göra? Bör i följd deraf äfven denna Kammare antaga förslaget i oförändradt skick eller bör man afslå detsamma? Jag har varit tveksam om svaret. Med hänsyn, å ena sidan, till den af Riksdagen uttalade önskan att, såsom med förslaget hufvudsakligen åsyftas, genom förhöjda böter, tillhålla svarandeparten att inställa sig vid domstolen, men å andra sidan till de anmärkningar jag haft mot förslaget i dess nuvarande form fann jag i början ingendera af dessa begge utvägar lämplig. Min första tanke var dervid att söka framlägga ett motförslag, som möjligen skulle kunna hafva antagits af denna Kammare, då Lag-Utskottet sedermera kommit i tillfälle att genom sammanjemkning åstadkomma ett beslut, hvarigenom åtminstone de väsentligaste anmärkningarne mot förslaget kunde undanrödjas. Jag uppsatte också i går hemma ett förslag i sådant syfte, hvaraf jag tillåter mig gifva Kammaren del. Jag ämnade deri föreslå, att det i stället skulle heta: med upphäfvande af hvad allmän lag innehåller mot denna förordning stridande, stadgas som följer:

»Kommer i tvistemål, som är instämndt till underrätt, käranden tillstädes å den till sakens handläggning utsatta dag och visar att svaranden i laga tid fått stämning, men är svaranden borta utan att framtida laga förfall, och varder ej saken afdömd efter ty i 12 kap. 3 § Rättegångsbalken sägs, böte svaranden tjugufem kronor.

Mot underrätts beslut, hvarigenom någon blifvit fäld till böter, enligt denna författning, må, utan afvaktan af sakens slut, särskilda besvär anföras inom tid och i den ordning om brottmål stadgas; dock må det ådömda bötesbeloppet, utan hinder af besvären, genast uttagas, der ej den högre Rätten annorlunda förordnar.

Angående
förordning om
böter för sva-
randeparts
uteblifvande
från underrätt.
(Forts.)

Angående fördelning och förvandling af böter, som enligt denna förordning ådömas, gälle hvad om böter enligt Rättegångsbalken föreskrifvet är.»

Men då icke heller detta förslag, sedan jag närmare granskat det samma, tillfredsstälde min uppfattning i frågan, synnerligast därför att endast böterna, men ej viten skulle kunna uttagas innan det beslut, hvarigenom de blifvit ådömda, vunnit laga kraft. Och då jag saknade befogenhet att föreslå stadgandets utsträckning äfven till viten och dessutom till fulla inser vanskligheten af att så godt som på rak arm framställa ett redaktionsförslag, vågar jag för min del åtminstone icke begära proposition på detta förslag, utan nödgas yrka rent afslag på det föreliggande förslaget. Det är väl sant, att ett sådant afslag skulle föranleda frågans fall för denna riksdag, men då vi nu i 150 år kunnat nöja oss med den lag vi hafva, så synes det mig icke vara något »periculum in mora», om vi dröja ännu ett år. Vi kunde då hafva förhoppning att från regeringen få ett nytt förslag, deri regeringen vore i tillfälle att fästa afseende vid de anmärkningar, hvilka så väl inom denna Kammare som inom Medkammaren blifvit framställda, ett förslag således, som från alla sidor kunde anses vara tillfredsställande. Att det nu föreliggande förslaget icke är det, kan icke vara underligt, då man besinnar svårigheten deraf att i ett öfvergångsförslag, utan rubbning af de grunder den bestående lagen innehåller, kunna genom nya, dermed ej fullt harmonierande föreskrifter förmedla olägenheter, som dessa grunder tillämpning i ett särskildt fall ansetts föranleda.

Häruti förenade sig Herrar *Aug. Peterson, C. Carlsson, Lasse Jönsson, A. Nilsson, J. Jonasson* i Gullaboås, *J. E. Ericsson* i Ahlberga, *Eliasson* och *Johan Jönsson*.

Herr Thomasson: Jag skall deremot värdsamt hemställa, att det beslut, Kammaren går att fatta, måtte blifva ett bifall till Kongl. Maj:ts af Första Kammaren redan godkända proposition i ämnet. Gång på gång har inom Riksdagen förnummits klagomål öfver den långsamhet i rättsskipningen, som härrör deraf att svarandepart till följd af det ringa ansvar, som drabbar honom för uteblifvandet, så ofta finner sin uträkning i att icke hörsamma rättens kallelse. År 1879 aflät Riksdagen också en underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhöllan att regeringen måtte framlägga ett förslag, egnadt att råda bot för det öfverklagade onda. Det föreliggande förslaget är framkalladt af denna underdåniga skrifvelse. Det är ganska naturligt, att många och viktiga anmärkningar kunna göras mot hvilket förslag som helst, som framlägges rörande stiftande af en ny lag, och sådana hafva också i rikt mått haglat öfver det nu föreliggande. Mig synes emellertid dessa anmärkningar icke hafva varit af den beskaffenhet, att man på grund af dem bör uppskjuta antagandet af en så nödvändig och länge begärd reform.

Den förste talarens i frågan anförande har naturligtvis varit af beskaffenhet att hos mången göra förslaget misstänkt. Jag tror dock att, äfven om i rent teoretiskt afseende många af hans anmärkningar äro fullt rigtiga, förslaget likväl i praktiken icke skall visa sig medföra synnerliga olägenheter. Den ärade talaren utgick tydligen derifrån, att man borde bibehålla hvad lagen för närvarande innehåller

om treskoförfarandet, såsom det på juridiskt språk kallas; detta vore enligt hans förmenande fullt tillräckligt. Han kunde icke förstå, huru den praxis inrotat sig, att man vid vite ålade svarandepart att komma tillstådes och sålunda gjorde till hans pligt hvad som i sjelfve verket endast var hans rättighet. Men denna praxis, som icke heller jag kan gilla, såsom tydligen stridande mot gällande lag, har naturligtvis uppkommit deraf, att lagens stadgande om treskodom är med våra nuvarande rättegångsformer högst otillfredsställande. Det tvingar domaren att afgöra en sak utan att utreda den, hvilket ständigt föranleder till att saken återförvisas från högre rätt till underrätten och ökar sålunda den långsamhet i rättsskipningen, hvaröfver man klagar. Det är således lätt förklarligt, huru man kommit derhän att vid vite tillhålla svaranden att komma tillstådes.

*Angående
förordning om
böter för svarandeparts
uteblifvande
från underrätt.
(Forts.)*

Den ärade talaren ansåg vidare, att om man hyllade denna praxis och ville bestämma bötesansvar för svarandens uteblifvande, så borde bötesbeloppet vara fixt. Jag kan icke dela denna hans mening. Det är nemligen uppenbart, att, om ett sådant straff skall drabba rättvist och äfvägas efter verklighetens mångfaldiga, olika förhållanden, måste det finnas en latitud. Den ens saken kan gälla endast några få kronor, den andra deremot tusen-, för att icke säga hundratusen-tals kronor. Det kan således vara en så stor vinst för svarandeparten att hålla sig borta, att han icke med ett fixt bötesbelopp af t. ex. femtio eller tjugufem kronor kan förmås att komma tillstådes. Jag vet väl, att man kan invända, såsom ock skett, att äfven om man sätter maximum af böterna till 200 kronor kan intresset för svarandepart vara så stort, att han ändock finner med sin fördel öfverensstämmande att uteblifva; men detta kan ju icke verka till att sätta maximum lägre, utan vore väl snarare en anledning att sätta det ännu högre.

Den ärade talaren kunde icke förstå, huru domstolen skulle kunna utfinna försvärande eller förmildrande omständigheter för uteblifvandet, då svaranden ännu icke varit hörd. Men jag ber att få erinra, att det är hufvudsakligen sakens beskaffenhet — hvilken domaren utan afseende på svarandepartens när- eller frånvaro kan pröfva — som skall ligga till grund för afgörandet, äfvensom svarandepartens förmögenhetsvilkor. Då det gäller ett senare rättegångstillfälle, kommer härtill ännu en omständighet, nemligen det trots svarande genom sitt uteblifvande ådagalagt. Straffmättningsgrunder synas mig således icke fattas.

Den ärade talaren invände vidare, att vid de olika domstolarne en mycket olika tillämpning af det nu ifrågavarande latitudinära straffet skulle komma att göra sig gällande. Ja, det är sant; men den invändningen gäller ju lika mycket strafflagen och andra lagar med latitudinära straffbestämmelser. För första resan stöld t. ex., begången under alldeles enahanda omständigheter, ådömas vid olika domstolar mycket olika straff.

Då saken sist förevar här i Kammaren, erinrades att bötesansvaret, derför att böterna strax skulle uttagas, kunde blifva hårdt och obilligt; det uppdrogs en ganska upprörande skildring för att ådagalägga detta. En person hade blifvit dömd, hette det, till böter för uteblifvande utan anmäldt förfall. Hans lösören — han hade nemligen inga kontanta tillgångar — hade blifvit utmätta och försålda för en spottstyfver.

Angående
förorådning om
böter för sva-
randeparts
uteblifvande
från underrätt.
(Forts.)

Sedan visar han att han haft laga förfall. Han återfår då visserligen det ådömda bötesbeloppet i penningar, men lösöreboet, som kanske är försäldt till $\frac{1}{3}$ eller $\frac{1}{4}$ af verkliga värdet, det får han icke åter. Ett sådant fall kan nog tänkas och framkonstrueras, men jag vågar påstå, att i verkligheten skall det mycket sällan, om ens någonsin förekomma. Om den dömde, då utmätningsmannen infinner sig hos honom, gör sannolikt och ännu mera om han visar, att han haft laga förfall, så skall försäljning af hans lösörebo icke komma att ega rum, förr än han kommit i tillfälle att inför domstolen styrka, att han verkligen haft laga hinder; och då befrias han ju från böternas erläggande.

Det anmärktes af den förste ärade talaren, att lagtexten vore oklar derutinnan att det heter: »kommer i tvistemål, som är instämt till underrätt, käranden tillstädes å den till sakens företagande *först* utsatta dag och visar» etc. Nu menar den ärade talaren att, då det är föreskrifvet att alla mål vid häradsrätterna skola utsättas till första rättegångsdagen, kan det synas tvetydigt, huruvida icke med »*först* utsatta dag» menas den första rättegångsdagen, oaktadt behandlingen af målet icke förekommer förr än en senare dag. Men uttrycket »*sakens företagande*» innebär, efter mitt förmenande, oförtydligt att här är fråga om den första dag, då målet *verkligen behandlas* och icke den då det till behandling *utsättes*. Någon misstyding kan således i detta hänseende icke ifrågakomma ens vid häradsrätterna och ännu mindre vid domstolarne i städerna, ty, såsom bekant, företagas der alla mål på den dag hvartill de i stämningen utsättas.

Den ärade talaren klandrade också att förslaget icke blifvit utsträckt till bestämmande af ansvar äfven för vittnens uteblifvande. Men i alla händelser, menade den ärade talaren, borde för käranden hafva bestämts ansvar i dylikt fall. Jag medgifver visserligen att Riksdagen i sin skrifvelse 1879 äfven begärde ansvar för kärandeparts och vittnens uteblifvande, men jag åtuinstone finner det mycket välbetänkt af regeringen att hon icke gaf åt lagen, som ju endast är afsedd att gälla ad interim, en större utsträckning än behöfvat gjorde nödvändig. Vi hafva nemligen att vänta ett nytt förslag till rättegångsordning, utarbetadt af Nya Lagberedningen, och därför torde det vara klokt att nu icke gå längre än som skett. Och oaktadt allt hvad den ärade talaren i motsatt rigtning yttrat, vågar jag dock påstå, att det egentligen är genom svarandeparten, som den långsamhet i rättegångsväsendet förorsakats, hvaröfver så många klagomål höjts. Utan tvifvel hafva många flere anmärkningar nu af samme ärade talare mot förslaget framställts, äfvensom af andra talare, då frågan senast utgjorde föremål för Kammarrens pröfning, hvilka borde i någon mån bemötas; men jag bör för närvarande kanske icke längre upptaga Kammarrens tid. Jag vill dock fästa Kammarrens uppmärksamhet på att det skäl, som vid förra tillfället i synnerhet framhölls, nemligen att det skulle medföra betydliga kostnader för svaranden att återfå bötesbeloppet, icke förtjenar synnerligt afseende. Jag sade då, och jag upprepar det, att denna kostnad blir ganska ringa, ty det kan näppeligen antagas att någon domhävande tager lösen för det protokoll, som dervid behöfves. Kostnaden blir således inskränkt till utgifterna för resa till det ställe, der böterna skola återfås eller möjligen endast postporto för en skrifvelse härom;

och denna lilla kostnad har svaranden sjelf förvållat, då han, oakadt vederbörligen stämd, icke iakttagit inställelse. Jag kan således icke synnerligen beklaga honom för denna utgift. I hvarje fall som helst kan den omständigheten icke vara af så stor betydelse att den bör föranleda uppskjutandet af en reform, som vi alla länge önskat och som hvarje domåre anser vara af behovet högeligen påkallad.

*Angående
förordning om
böter för svarandeparts
uteblifvande
från underrätt*
(Forts.)

Den ärade talaren på stockholmsbanken sade slutligen att vi borde förkasta ett förslag, som vore så otillfredsställande, och vänta ännu ett år; men dervid tror jag icke det stannar. Om förslaget nu faller, tviflar jag på att regeringen framkommer med ett annat, utan då låter hon nog saken anstå till dess Nya Lagberedningen kommer med sitt förslag till ny rättegångsordning, och huru sangviniska förhoppningar man i detta hänseende än må hysa, vågar jag dock tro att man icke får vänta denna nya lag på ännu ett tio- eller tjugotal af år.

Jag anser således att anmärkningarna mot förslaget, rätt uppfattade, icke äro af den vikt att vi nu böra förkasta det; och jag skall därför be att få yrka bifall till hvad Lag-Utskottet i sitt utlåtande N:o 7 hemställt.

Herr Berglöf: Jag skall inskränka mitt yttrande till att instämma i hvad Herr Presidenten Berg i saken anfört.

Herr Åbergsson: Lag-Utskottets ärade vice ordförande har med den reda och klarhet, hvarmed man är van att höra honom utveckla Lag-Utskottets motiv för dess beslut, redan så vidlyftigt tagit Utskottets åsikter i försvar, att det kanske vore onödigt att söka än vidare utveckla dem; och jag borde därför kanske inskränka mig till att yrka bifall till Utskottets förslag. Då emellertid många anmärkningar mot förslaget framstälts af en ärad kollega på stockholmsbanken, hvilken besitter så rik erfarenhet och så djupa insigter i hit-hörande ämnen, att man med all uppmärksamhet lyssnar till hvad han har att anföra, anser jag mig äfven böra något ingå i bemötande af dessa anmärkningar.

För min del är jag aldeles bestämd för att yrka bifall till Kongl. Maj:ts ifrågavarande proposition. Det ligger i sakens natur att hvarje lagförslag, som framlägges, är af sådan beskaffenhet, att anmärkningar kunna deremot framställas. Hvar och en ser ett sådant förslag från sin individuella synpunkt och kan således alltid hafva något att mot det anmärka. Fackmännen gå naturligtvis i detta afseende strängast till väga. Vi hafva ännu aldrig sett något lagförslag af större vikt framkomma, utan att deremot gjorts det mest bestämda motstånd från fackmännens sida. Jag vill t. ex. erinra om den tidpunkt, då det var fråga om att afskaffa lagarne om bördsrätt. Jag hade då tillfälle att höra såväl praktiska som teoretiska jurister ifrigt uttala sig om omöjligheten af att genomföra en lag, som så helt och hållet saknade all rot i rättsmedvetandet. På samma sätt var förhållandet, när vår nu gällande konkurslag kom till stånd. Alla hade fullt klart för sig, att en ny konkurslag oundgängligen behöfdes, men när den nu gällande konkurslagen framlades såsom förslag, yttrade många: »detta förslag duger icke, så kan icke saken ordnas.» Liknande var äfven förhållan-

*Angående
förordning om
böter för svarande-
partens
uteblifvande
från underrätt.*
(Forts.)

det, när förslag förelåg till lag om inteckning i jernväg. De fleste voro ense derom, att en sådan lag behöfdes, men fackmännen och andre, som satt sig in i frågan, ansågo lagförslaget, sådant det förelåg till antagande, vara alldeles odugligt. Emellertid hafva vi nu dessa lagar. Vål har det visat sig, att många lagar, som sålunda oaktadt allt motstånd, antagits, varit i vissa afseenden bristfälliga, men talet om att de icke skulle duga alls, har kommit till korta i praktiken. Här föreligger nu en fråga af jernförelsevis ganska liten betydelse. Riksdagen har upprepade gånger hos Kongl. Maj:t begärt förslag om förhöjdt ansvar för parts uteblifvande vid underrätt och särskildt för svarandeparts utevaro, för att såmedelst möjliggöra rättskipningens jemnare gång. Hufvudfrågan är nu: vill man denna sak? Vill man den verkligen, då skola utan tvifvel de detaljanmärkingar, som här framställts, befinnas icke vara af den vikt att de böra föranleda förslaget förkastande. Jag har dermed icke velat säga, att icke dessa anmärkingar kunna hafva något skäl för sig; men jag anser dem sakna betydelse för dem, som verkligen önska sjelfva saken. Jag ber dessutom att få fästa uppmärksamhet derpå, att då vi nu laborera med åstadkommande af ett fullständigt förslag till ny rätttegångsbalk, kan den nu föreslagna bestämmelsen icke betraktas såsom annat än en interimsförordning. Detta förhållande bör också utgöra anledning att icke på densamma ställa allt för stora anspråk. Den viktigaste frågan för mig är, om denna interimsförordning kommer att slå sig väl ut i praktiken. Och den frågan besvarar jag för min del obetingadt med ja. När frågan förra gången förevar, beslöt denna Kammare med endast fem rösters pluralitet att återremittera den till Lag-Utskottet. Jag tror mig icke vara för djerf, om jag hoppas, att dessa fem röster, som då voro mot förslaget och önskade återremiss, nu hellre skola bifalla Kongl. Maj:ts proposition än afslå densamma blott på grund af formella invändningar och betänkligheter.

Hvad derefter beträffar de detaljanmärkingar, som blifvit framställda emot förslaget, så har den ärade vice ordföranden i Lag-Utskottet bemött dem punktvis, och jag tror att icke mycket återstår att tillägga till hvad han anför. Något torde det dock vara, och jag ber att för uttalande deraf få upptaga Kammarens tid en liten stund. Hvad först vidkommer yrkandet, att böterna skulle bestämmas till fixt belopp af 25 kronor, i stället för såsom här är föreslaget inom en latitud från 5 till 200 kronor, så får jag anmärka, att detta fixa belopp skulle vara både för lågt och för högt. För högt i dessa småsaker, som t. ex. ofta instämmas till häradsrätterna på landet; många gånger föranledda af en obetydlig träta två grannar emellan om saker af mycket ringa värde. Deremot i de fall, der ett större bolag eller rik egendomsegare stämmas angående sak af större vikt, är 25 kronors böter för litet. Hvarför skulle det dessutom vara farligare att i detta fall lemna domaren bestämmande rätt inom en viss latitud än i fråga om tillämpning af strafflagen? Redan då frågan förra gången förevar, fäste jag uppmärksamhet på, att en lång erfarenhet tydligen visat, att domaren i allmänhet icke tillämpar maximum, utan tvärtom oftast håller sig närmare minimum, och min öfvertygelse är den, att i stället för att de stora bötesstraffen skulle i praktiken blifva de vanliga, skall

i allmänhet dömas till endast 10 eller 15 kronors böter, såvida icke saken är af dess större värde. Samme talare anmärkte vidare, att det vore farligt att i domarens händer lemna en latitud, som skulle vid bedömande af den uteblifne svarandens brottslighet tillämpas, innan domaren ännu kan känna alla de försvärande eller förmildrande omständigheter, som kunde förefinnas. Härpå svarar jag med Lag-Utskottets ärade vice ordförande: Domaren känner ju sakens beskaffenhet genom stämningen och kan således bedöma, om sakens föremål är af större eller mindre vikt och deraf sluta sig till, huruvida den omstämda rättskränkningen synes vara af svår beskaffenhet eller icke. Deremot kan han visserligen icke, såsom den förste talaren anmärkte, vid första uteblifvandet afgöra, huruvida svaranden visat större eller mindre tredska, mer eller mindre uppsåt att uteblifva. Skulle ett omdöme härom erfordras för svarandens fällande till ansvar för uteblifvande, skulle domaren icke kunna döma svaranden för uteblifvandet, förrän denne vid ett senare rättegångstillfälle verkligen kommit tillstådes, ty först då kunde han vinna tillförlitlig upplysning om uteblifvandet skett mera af uppsåt eller varit beroende på en tillfällig försumlighet. Det kunde då lätt hända att bötesansvaret icke kunde tillämpas, förrän käranden redan måst inställa sig tre eller fyra gånger, och då vore ju all verkan af denna straffbestämmelse upphäfd; ty, såsom Herr Chefen för Justitiedepartementet anmärkte förra gången denna fråga förevar till behandling i Kammarerna, det är icke meningen med denna lagbestämmelse allenast att straffa en försumlig svarande, utan lagen har till hufvuduppgift att åstadkomma svarandens inställelse vid rätten. Detta ändamål vore alldeles förfeladt, om domaren icke finge ådöma böter, förrän alla omständigheter vore till fulla utredda.

Angående förordning om böter för svarandeparts uteblifvande från underrätt.
(Forts.)

Hvad beträffar den andra delen af första stycket i förslaget, som den förste ärade talaren helst skulle velat se utesluten, så vill jag icke förneka, att skäl nog kunnat förefinnas att i detta afseende nöja sig med det förutvarande förhållandet och stadga bötesansvar endast för uteblifvande första gången. Men å andra sidan tror jag, då förslaget nu är framlagdt sådant det är, att det icke skulle vara samhällsvådligt att tillåta domaren att äfven vid andra, tredje eller fjärde rättegångstillfället ådöma böter, då vite ej förelagts. Tvärtom synes mig förslaget härom vara synnerligen påkalladt med hänsyn till den praxis att icke förelägga något vite eller äfventyr, hvarå Lag-Utskottets vice ordförande fäste uppmärksamheten, en praxis som är så fast rotad att den enligt min åsigt knappast kan ändras annat än genom ett bestämdt lagbud. I många domsagor har dessutom den origtiga praxis insmugit sig, att domaren föreskrifver käranden skyldighet att delgifva svaranden det rättens beslut, hvarigenom honom blifvit vid vite förelagdt att iakttaga inställelse. Detta sätt att gå till väga har visserligen icke något stöd af lag, men är i många domsagor brukligt. Blevne nu böter i lag stadgade för uteblifvande jemväl andra, tredje gången, vore det förhoppning att man kunde komma ifrån dessa origtiga förfaringssätt.

Den förste talaren anförde vidare, att det kan hända att svaranden redan vid första rättegångstillfället inställer sig och afgifver fullständigt svaromål samt att det i sådant fall är onödigt att tvinga

Angående
förordning om
böter för svarandeparts
uteblifvande
från underrätt.
(Forts.)

honom att jemväl derefter iakttaga inställelse och för uteblifvande fälla honom till böter. Jag erkänner att så kan vara förhållandet. Men domaren har ju fri pröfningsrätt i hvarje fall. Om svaranden inställt sig och hans hörande icke vidare erfordras, så kan ju domaren förelägga honom inställelse vid äfventyr att saken ändock afgöres. Och om domaren i saken icke sjelfmant förelägger detta äfventyr, så kan ju svaranden hemställa att det måtte blifva honom förelagdt. Har han erhållit ett sådant föreläggande, så har frågan om hans fällande till böter förfallit, såsom synes af sista punkten i första stycket.

Att förslaget icke upptager förhöjdt ansvar för kärandepartens uteblifvande, härleder sig deraf, att det i de allra flesta fall är svaranden, som vållar tidsutdrägt i rättegången. Många gånger inträffar det visserligen att käranden genom uteblifvande vållar uppskof, men jag vågar påstå att detta icke är regeln, utan att det allmänna förhållandet är att felet ligger på svarandens sida. Det är också mycket naturligt att kärandeparten, som instämt saken, vill hafva slut på densamma. Det är i hans intresse att, så fort som möjligt, vinna sitt ändamål.

I afseende på sista punkten i Kongl. Maj:ts proposition har den förste anmärkande talaren framställt den åsigt, att i stället för en dylik bestämmelse borde införas ett stadgande om rättighet för den, som blifvit fäld till böter, att deröfver särskildt fullfölja klagan i hofrätten och hos Kongl. Maj:t. Den tanken finner äfven jag vara beaktansvärd; men på samma gång anser jag det också vara olämpligt att *nu* söka genomdrifva densamma. Det bör vara ett önskningsmål att vid rättegångsbalkens omarbetande få införd den nya princip att klagan öfver ett beslut i rättegången, innefattande någons fällande till kriminell påföljd, må kunna fullföljas såsom ett särskildt brottmål utan sammanhang med hufvudsaken, men jag anser det alldeles olämpligt att uppställa ett sådant förslag, som ett amendement till en interimsförordning om böter för svarandeparts uteblifvande.

Jag har redan upptagit Kammarens tid kanske alltför länge. Här gäller frågan, jag upprepar det, hvad man vill vinna. Har man intresse af att rättegångar fort afslutas och för sådant ändamål önskar höja ansvaret för uteblifven svarandepart, då synas de anmärkingar, som blifvit gjorda, icke vara af sådan vikt att man därför bör afslå frågan. Man kan icke veta, om den kommer åter nästa år och om den då går igenom i Första Kammaren. Det har den nu gjort, och jag anser att vi böra taga fasta derpå.

Jag hemställer således om bifall till Lag-Utskottes förslag.

Herr F. G. Sandvall: Sedan frågan nu så grundligt och fullständigt blifvit från juridisk sida diskuterad och den dessförinnan genomgått så många olika instanser, torde derom icke vara mera att säga. Men jag anser mig såsom affärsman böra yttra mig om frågans praktiska sida, då jag många gånger varit utsatt för följderna af den lagstiftning i ämnet, som nu finnes. Som bekant förekomma ännu i Sverige domsagor, der ting hållas endast 2 à 3 gånger om året. I händelse man nu har en fordran hos någon person, hvilken kan vara välbergad, till och med förmögen, men som ej vill betala, har man den utvägen att vända sig till domstol. Jag antager att det är fråga om

en fordran, som ej är grundad på revers eller accept, utan på räkning, som för öfrigt blifvit erkänd eller åtminstone ej klandrad af galdenären. Man lyckas utfå stämning för domstol, men svaranden infinner sig icke, och resultatet blir 6 månaders uppskof. Svaranden bötfälles till 2 kronor och ålägges 5, möjligen 10 kronors vite för fortsatt uteblifvande; men han infinner sig icke heller andra gången. Saken uppskjutes ytterligare 6 månader. Således redan 12 månaders uppskof. Vid tredje rättgångstillfället infinner han sig och medför bevis att han instämt några vittnen, hvilka i sjelfva verket ej hafva något att i sak anföra. Dessa vittnen infinna sig icke eller åtminstone någon af dem uteblifver kanske på svarandens inrådan och fälles till 1.50 kronors böter, och saken uppskjutes ytterligare 6 månader. Så gå 18 månader utan att saken varit före, och på detta sätt nödgas den fordrande parten oupphörligt resa långa vägar förgäfvos. Det minsta fordringsegaren kan begära är väl att, om svaranden icke betalar, han åtminstone uppgifver hvad anledning han har att ej göra det. Jag medgifver visserligen att det kan synas hårdt att stipulera ända till 200 kronors böter för uteblifvandet, men med den kännedom jag har om vår humana domarecorps, är jag fullt förvissad, att ingen domare skall missbruka sin makt och ådöma för höga bötesbelopp. Å andra sidan kan det stundom, i synnerhet i stora skuldfordringsmål, vara särdeles ändamålsenligt att kunna klämma till med några hundra kronors böter. Det är således enligt mitt förmenande alldeles icke för tidigt att bötesbestämmelserna skärpas. Klagan öfver de nu gällande bestämmelserna har förts i långa tider, och Riksdagen har sjelf hos Kongl. Maj:t anhållit om åtgärder, sådana som nu äro föreslagna. Skulle nu, sedan Första Kammaren godkänt Utskottets förslag, Andra Kammaren afslå det samma, finge saken ett löjligt utseende, ty Riksdagen har ju, som jag förut sagt, sjelf begärt att regeringen skulle framlägga ett så beskaffadt förslag som det föreliggande.

Jag skulle visserligen helst sett att sista momentet: »har någon blifvit fäld till böter» etc. etc. hade utgått, emedan det synes mig väl strängt att böterna skola genast uttagas; men då Första Kammaren godkänt äfven denna del af förslaget och, såsom jag nyss sade, man kan vara fullt förvissad att domaren i detta som andra fall är human, så har jag icke någon betänklighet vid att bifalla jemväl denna del af den föreslagna förordningen.

Jag anhåller alltså på det varmaste att få förorda Utskottets förslag till antagande.

Herr Ekenman: Då detta förslag förekom inom Lag-Utskottet, tillät jag mig uttala den åsigten, att nu gällande stadganden om böter för svarandeparts uteblifvande från underdomstol syntes mig tillräckliga, om de rätt tillämpades, och att i händelse min uppfattning i detta afseende icke vore riktig, saken dock stode att hjälpa på vida enklare sätt än Kongl. Maj:t föreslagit, nemligen genom förhöjda bötesbelopp för första uteblifvandet, sålunda att förhöjningen skedde i ungefärlig öfverensstämmelse med penningvärdets stigande sedan 1734 års lag stiftades. Men min åsigt vann icke sympatier inom Lag-Utskottet, lika litet som den anmärkning jag gjorde mot det föreslagna latitud-

*Angående
förordning om
böter för svarandeparts
uteblifvande
från underrett.
(Forts.)*

*Angående
förordning om
böter för svar-
randeparts
uteblifvande
från underrätt.
(Forts.)*

systemet, hvars tillämpning jag ansåg skulle komma att medföra ganska stora svårigheter. Hade emellertid nu den talare, som inledde denna debatt i afton och hvars utmärkta anförande jag, liksom jag tror Kammaren, beundrade, framställt något bestämt förslag, gående i en med min uppfattning öfverensstämmande riktning, skulle det hafva varit mig ett nöje att instämma med honom och få medverka till frågans lösning. Men något sådant förslag har han icke framställt.

Frågan ställer sig nu så: Första Kammaren har antagit föreliggande förslag; och om vi nu afslå detsamma, så stå vi på samma punkt som förut. Då framställer sig för mig den frågan: skulle man icke med denna lag dock komma ett stort steg framåt? Vunne man icke med densamma i väsentligaste mån hvad 1879 års Riksdag i sin under debatten åberopade skrivelse begärt? För min del måste jag besvara denna fråga med ja. Ty ehuru väl man mot detta liksom mot de flesta andra förslag kan hafva åtskilliga detaljmärkningar att göra, så bör dock detta icke utgöra något hinder för att förslaget skall kunna tillämpas på sådant sätt, att det mål, som Riksdagen dermed åsyftar, nemligen snabbare lagskipning, vinnes. Med denna uppfattning och stäld i valet mellan något eller intet, vågar jag icke med min röst bidra till förkastande af här ifrågakvarande lagförslag.

Herr Liss Olof Larsson: Jag skulle icke hafva begärt ordet i denna fråga, om jag icke till min förvåning hört flere af denna Kammars ledamöter från landsorten instämma med dem, som yrkat afslag å Kongl. Maj:ts föreliggande proposition. Detta förvånar mig så mycket mer, som det är just på landsbygden, som man har största olägenheten af, att alltför låga böter äro stadgade för svarandeparts förfallolösa uteblifvande från häradsrätt, hvaremot olägenheten deraf icke är så stor i städerna med sina ofta återkommande rättegångssammanträden. Men på landet, der man mångenstädes icke har tingssammanträden mer än en à två gånger om året, är det mycket kämbart att för tredskande parts uteblifvande icke kan ådömas högre böter än hvad nu är fallet. För min del lyser jag icke de farhågor, som här uttalats mot de af Kongl. Maj:t föreslagna och af Lag-Utskottet tillstyrkta bötesbeloppen. Dessa komma ju icke att påläggas andra än dem, som visa uppenbart tredskande; endast de, som, ehuru lagligen stämda och kallade, likväl icke infinna sig vid tinget, komme att träffas af dessa böter.

Man har här mycket talat om de svårigheter, hvarmed det ofta kan vara förenadt att styrka laga förfall och att derföre mången gång oskäligt höga böter kunde blifva ådömda. Men man får väl förutsätta, att det finnes förstånd hos vederbörande domare, som skulle komma att tillämpa detta latitudsystem; de skulle väl icke alltid ådöma det högsta bötesbeloppet eller 200 kronor. För min del anser jag det för öfrigt vara högst fördelaktigt, att latitudsystemet tillämpas äfven i förevarande fall; ty om den nuvarande påföljden för förfallolöst uteblifvande är en parodi på rättvisa, så är det också orimligt, att för dylikt fall stadga lika ansvarspåföljd för alla; det är, enligt min åsigt, fullkomligt riktigt att låta domaren efter sig företeende omständigheter inom vissa gränser välja bötesbeloppet, och detta så mycket hellre, som

en utgift af fem kronor kan vara lika k nbar f r den ene som 200 kronors utgift för den andre. Dessutom må vi ihågkomma, att en ytterligare garanti för systemets rätta tillämpning ligger i den omständigheten att domstolarne bestå å landet icke endast af domaren, utan  fven af nämnd, och i städerna ej blott af rättens ordförande, utan  fven af andra ledamöter. Och då dertill kommer, att latitudsystemet i öfrigt redan tillämpas af våra domstolar, och detta i så vidsträckt omfång, att domstolen kan välja mellan böter och fängelse, lärer väl ingen fara ligga i att lemna domstolen fritt att i förevarande fall välja det lämpliga beloppet mellan 5 och 200 kronor.

*Angående
förordning om
böter för sva-
randeparts
uteblifvande
från underrätt.
(Forts.)*

Jag kan således icke se någon risk vid att bifalla Lag-Utskottets i utlåtandet N:o 7 gjorda hemställan. Det skulle se rätt besynnerligt ut, om Riksdagen, sedan den f r tre år sedan hos Kongl. Maj:t begärt en ny förordning, innefattande högre böter i nu förevarande afseende, nu  trat sig så, att den säger rent nej till ett förslag, som Kongl. Maj:t, med tillmötesgående af Riksdagens önskan, efter förberedande utredning i saken har framlagt. Sådant skulle säkerligen icke mana regeringen att taga hänsyn till Riksdagens framställningar.

Jag yrkar bifall till Lag-Utskottets utlåtande N:o 7.

Herrar *Carl Johansson* och *Lars Anderson* instämde med Herr *Liss Olof Larsson*.

Herr Berg: Det förhåller sig ganska riktigt så som den siste talaren sade, att Riksdagen hos Kongl. Maj:t begärt förhöjning af det bötesbelopp, som f r närvarande kan ådömas en svarandepart f r uteblifvande; och det  r också på den grund, som jag förut förklarat, att jag icke så mycket håller på de betänkligheter, jag i principiellt afseende hyser mot ett sådant stadgande. Men jag har motsatt mig att åt detta högre bötesbelopp gifves en så vidsträckt latitud som mellan 5 och 200 kronor. Nu säger man, att latitud  r nödvändig, om straff skola kunna blifva fullt rättvisa. Ja, visserligen; dock endast under förutsättning att man vid straffens tillämpning kan taga hänsyn till de förhållanden, hvarunder det brott eller den förseelse, hvartill den svarande gjort sig skyldig, egt rum. Men i förevarande fall, der domaren icke känner anledningen till svarandepartens uteblifvande, saknas ju det väsentligaste vilkoret för att kunna inom latituden rättvist afpassa straffet efter förseelsens beskaffenhet. Häremot invänder man visserligen, att domaren ju känner sakens sammanhang af stämningen. Nej, mine Herrar, det g r han icke. Många gånger har jag läst och många gånger har jag hört stämningar, men ännu har jag aldrig tilltrott mig att af deras inneh ll allena kunna bedöma sakens sammanhang, och det skulle verkligen vara vådligt, om man i lagstiftningen såsom princip antog, att domaren, blott på grund af stämningen, och innan bevisning och n dig utredning skett, borde på förhand bilda sig ett om-döme huru saken sig förhölle. Redan förra gången, då jag hade ordet, tog jag mig friheten erinra, hurusom den omständigheten, att man stämt om ett stort belopp, ingalunda utvisade att man hade att fordra ens ett enda  re. Och om sedermera kärandens anspråk finnes vara helt och hållet obefogadt, kan det då vara rätt att, om den oskyldige sva-

*Angående
förordning om
böter för svarandeparts
uteblifvande
från underrätt.
(Forts.)*

randen någon gång uteblifver från rätten, på grund allenast af det fördrade höga beloppet, utan all hänsyn till anledningen för uteblifvandet, sätta straffet högt upp på straffskalan? Så vill man emellertid nu gå till väga, och dertill fordrar man, att svaranden genast utan miskund skall betala det ådömda bötesbeloppet eller derför undergå utmätning. Detta gör ingenting, säger man, ty om han kan hos utmätningssmannen visa att han haft förfall, låter nog denne utmätningen anstå. Jag är tveksam, huruvida en utmätningssman kan inställa en utmätningssförrättning, som han fått sig ålagdt att verkställa, derför att förfall visas hos honom, och ändring af utslaget möjligen kan ske. Jag lemnar detta derhän. Det är ju möjligt att så kan ske. Men om den bötfälde *icke* kan visa att han haft förfall för sitt uteblifvande, men ändå förmenar, att bötesbeloppet blifvit satt för högt, eller om han invänder t. ex. att han icke varit behörigen stämd, att stämningssintyget icke är sant, och vill bevisa detta, kan ju ej, huru giltiga skäl han än derför må åberopa, utmätningssmannen derpå fästa afseende. Nej, det kan ej hjälpas. Svaranden måste ändå betala böterna, och först när målet är slut, får han klaga i högre rätt.

En talare har anmärkt, att, enligt min åsigt, borde böter för uteblifvande icke ådömas, förr än svaranden kommit vid rätten tillstådes. Detta har jag icke sagt. Tvärtom har jag ansett mycket riktigt, att böterna ådömas genast, men just derföre har jag funnit det ej vara rätt att bestämma en böteslatitud, enär domaren, som icke är i stånd att bedöma de omständigheter, som kunna ega inflytande på straffbarheten, ej heller kan derefter rätta bötesbeloppet. Samme talare syntes väl anse sådant mindre behöfligt, då här icke skulle vara fråga om straff för något egentligt brott, utan frågan blott gäller att tillhålla en svarandepart att komma vid rätten tillstådes, och att äfventyret för hans uteblifvande således blott vore att betrakta såsom ett vite. Härvid ber jag få erinra, att viten i allmänhet icke sätts alternativt, utan äro till beloppen bestämda. Då så är fallet, är det ingenting som hindrar domaren att, så snart parten icke fullgör den föreskrift, för hvilken iakttagande vitet är förelagdt, genast tillämpa detsamma. Men då, såsom nu är ifrågasatt, lagen utsätter en latitud af 5 till 200 kronor, måste domaren stanna i villrådighet, huru han på rättvist sätt skall bestämma bötesbeloppet, då han icke eger kännedom om de omständigheter, som föranledt uteblifvandet.

När jag anmärkte att, då man ville föreskrifva, att bötesbeloppet skulle genast uttagas, man åtminstone borde lemna den bötfälde rätt att öfver beslutet föra särskild klagan för att kunna vinna ändring i beslutet eller hindra dess verkställighet, svarade man: ja, detta är nog mycket riktigt; det borde så vara, men det går ej an att medgifva en sådan besvärsmätt endast för ett särskildt fall; den borde gälla i allmänhet. Men då man ej tvekar att för ett särskildt undantagsfall införa den nya principen att beslutet skall genast gå i verkställighet, då bör man äfven draga konsekvensen deraf och för detta fall stadga, att beslutet får särskildt öfverklagas. Då, såsom enligt nu gällande lag, ett sådant beslut icke får gå i verkställighet, förr än målet är slutligen afgjort, kan det låta försvara sig att man äfven bestämmer, att besvären icke få fullföljas förr än i sammanhang med hufvudsaken.

Men när man inför den nya princip att beslutet genast skall verkställas, bör parten äfven få rätt att deröfver särskildt klaga, så att han icke under den tid af kanhända flera år, som förflyter, innan målet hinner att slutligen afdömas, behöfver vara i mistning af de penningar, som hos honom uttagits, och företrädesvis måste detta vara af vigt, då latitud i bötesstraffet eger rum, ty så snart bötesbeloppet då icke blifvit satt till minimum, är det ju möjligt att den bötfälde, äfven i de fall, då han ej enligt förslaget skulle vara berättigad att återfå sina böter, kan hafva giltig anledning att söka ändring i beslutet. Äfven om han icke kan visa, att han haft laga förfall för sitt uteblifvande och varit hindrad att det anmäla, kan han ju i allt fall hos den högre rätten påkalla rättelse i bötesbeloppet på grund af mildrande omständigheter, som varit för underrätten okända. Han kan ju, såsom jag förut antydt, ådagalägga t. ex. att han stält ombud för sig, men detta försummat att infinna sig vid rätten, eller att han skickat bref med läkarebetyg, men brefvet förkommit o. s. v. Han blir i dessa fall visserligen icke fri från bötesansvar, men nyssnämnda, för underdomaren okända omständigheter kunna dock otvifvelaktigt föranleda den högre rätten till en nedsättning i bötesbeloppet, i synnerhet om underdomaren, på grund af stämningens innehåll, utsatt detta nära intill maximi-gränsen, och då en nedsättning kan ega rum, bör väl den bötfälde ej behöfva vänta derpå under flera år, som nu lätt kan inträffa, om målet är anhängiggjort vid domstol i orter, der blott ett ting om året hålles.

Här i Kammaren har man sökt göra gällande en uppfattning, som jag bestridt och fortfarande måste bestrida, nemligen att det i allmänhet ligger i en svarandeparts intresse att söka uppehålla en sak. Möjligen kan förhållandet stundom så vara, men mången gång måste anledningen till en rättegångs förhalande sökas hos käranden. Äfven då svaranden har inställt sig i saken, kan det ju inträffa, att målet måste uppskjutas den en gången efter den andra, därför att kärandens vittnen ej komma tillstådes eller ej blifvit inkallade eller att käranden begär anstånd för ny bevisnings förebringande. Det är ej sagdt att detta härleder sig af någon tredska hos käranden, ty det är ej lätt för den, som icke är lagkunnig, att kunna på förhand samla och koncentrera all sin bevisning. Emellertid måste svaranden ting efter ting inställa sig, och om det händer att han en enda gång förfallolöst uteblir, så äfventyrar han att genast få utgifva ett högt bötesbelopp, utan att kanske förr än efter flera års förlopp få söka ändring i beslutet, under det käranden för sin försummelse icke utsättes för annan påföljd än att, om han tappar saken, åläggas att betala rättegångskostnaden och i värsta fall få vidkännas ett obetydligt bötesansvar för obefogad rättegång.

I anledning af den utaf mig yttrade farhåga att den föreslagna böteslatituden skulle kunna gifva anledning till olika domslut, har det blifvit invändt, att sådana olika domslut kunna inträffa äfven i andra fall, der latitud finnes. Detta är nog sant. Det är ju klart, att olika uppfattning kan göra sig gällande i fråga om straffbarheten af en begångnelse förseelse, men i fall, sådana som här förutsätts, kunna skiljaktigheter af helt andra grunder uppstå. Här saknar ju domaren den ledning för straffbarhetens bedömande, som latitudsystemet förutsätter,

*Angående
förordning om
böter för svarandeparts
uteblifvande
från underrätt.
(Forts.)*

Angående
förordning om
böter för svarandeparts
uteblifvande
från underrätt.
(Forts.)

och då han det oakadt måste bestämma sig för ett visst straffmått, kan det ju hända, att den ene domaren anser sig böra sätta straffet högt, derföre att han tycker att den uteblifne svaranden tål vid ett sådant stort bötesbelopp, har god råd att betala o. s. v., under det att en annan domare tager sakens förmenta beskaffenhet till utgångspunkt och säger den eller den hafva ett stort intresse af att saken uppehålls och anses derföre böra betala högre böter. Hvilkendera har nu rätt? Detta blir, såvidt jag kan förstå, alltid en smaksak och sådana böra icke förekomma uti lagstiftningen.

Slutligen har en talare sagt, att man borde antaga detta lagförslag, derföre att Riksdagen sjelf begärt ett dylikt. Men icke följer väl deraf ovilkorligen att hvilket förslag som helst bör accepteras, och då det nu föreliggande kan misstydvas och gifva anledning till värre olägenheter, än dem vi nu hafva, har detta för mig ansetts utgöra ett motiv att yrka afslag derå. För öfrigt får jag finna mig, om nu, såsom det hänt mig många gånger förut, mina åsikter lemnas utan afseende.

Herr *Jöns Persson* förenade sig med Herr Berg.

Herr *Sjöberg*: Då den åsigt, föreställer jag mig, är temligen allmän i denna Kammare, att man snart måtte komma till ett slut i förevarande fråga, så vill jag icke försöka att ytterligare framhålla de skäl som den förste talaren, som äfven nu näst före mig hade ordet, anfört för hela förslaget ogillande. Mig åtminstone synes det, som om Utskottets ledamöter kunde medgifva, att saken väl förtjenar att i en eller annan del komma under Utskottets ytterligare bepröfvande.

I det yttrande till stadsrådsprotokollet, som Chefen för Justitiedepartementet först i denna sak afgaf, framhölls, hvad Lag-Utskottets vice ordförande också nu påpekat, att Riksdagens ofta berörda skrifvelse i ämnet innefattade ett uttalande om behovet af åtgärder i allmänhet till påskyndande af rättegångars afslutande. Riksdagens mening var sålunda icke, att man uteslutande skulle fästa uppmärksamhet vid svarandeparts möjliga tredskande eller försummelse, utan att lagen skulle afse båda parterna och äfven vittnena. Nu har regeringen fattat Riksdagens skrifvelse så, att, på sätt flere föregående talare här framhållit, orsaken till rättegångarnes försenande och fördröjda afslutande förnämligast skulle ligga deri, att den svarande parten alltid visar tredska. Men efter mitt förmenande utgår man från en af erfarenheten alldeles icke bevisad åsigt, då man anser, att det i allmänhet är kåranden, som har rätt och svaranden som har orätt.

Vidare påstår man, att förslaget icke skall medföra några olägenheter i tillämpningen, och man uttalar derjemte den bestämda förhoppningen, att, såsom en talare yttrade sig, domarne skola hålla sig till de lägre bötesbeloppen och icke till de högre. Men hvilken säker grund finnes väl för detta antagande? Är man verkligen öfvertygad om, att i allmänhet de lägre bötesbeloppen blifva ådömda, hvarföre då icke begränsa det här föreslagna maximibeloppet; hvarföre då fasthålla vid en så utsträckt latitud som från 5 till 200 kronor? För öfrigt må man än hafva anledning förmoda, att maximibeloppet, 200

kronor, tillkommit för att ådömas i de fall, då någon representant af den större förmögenheten är svarandepart, men icke träffas en sådan på något kämbart sätt af sagda belopp. Vill man detta, måste man, föreställer jag mig, bestämma sig för ett ännu högre bötesbelopp; ja, då borde man hafva föreslagit det högsta bötesbelopp, som strafflagen utsätter, eller 1,000 kronor. Det hade varit konsekvent.

Angående förordning om böter för svarandeparts utblifvande från underrätt.
(Forts.)

Vidare skulle det, säger mau, icke ligga någon fara i det andra stycket af lagförslaget förekommande stadgandet, att, då någon blifvit fäld till böter, dessa genast skola uttagas, emedan, när beslutet skall af utredningsmannen verkställas, det skulle bero på dennes omdöme, huruvida svarandeparten haft laga förfall eller icke för sitt utblifvande; och om då utmätningsmannen komme till insigt, att laga förfall varit förhanden, han icke skulle uttaga böterna. Hvar står detta skrifvet? Förslaget säger ju, att böterna *genast* skola uttagas, utan hinder deraf, att det beslut, hvarigenom de blifvit ådömda, icke vunnit laga kraft.

De ärade ledamöterna af Lag-Utskottet, som försvarat det föreliggande förslaget, hafva egendomligt nog utgått från en mängd förmodanden, att det eller det icke skall inträffa, som förslaget dock bestämdt innehåller. Såsom herrarne torde minnas, stälde en af Lag-Utskottets egna ledamöter, Herr Åbergsson, förra gången, då denna fråga förevar här i Kammaren, en indirekt interpellation till Herr Chefen för Justitiedepartementet rörande böternas fördelning och förvandling och i det senare hänseendet, huruvida de skulle förvandlas till vatten- och brödröstraff eller till fängelse. Chefen för Justitiedepartementet förklarade då, att såsom Herr Åbergsson antog, det vore uppenbart, att den ifrågavarande författningen innehölle en ändring uti rättegångsbalken och måste räknas till de författningar, som tillhöra denna balk, i följd hvaraf de föreskrifter rörande böters användande och förvandling, som finnas uti rättegångsbalken, borde gälla äfven denna författning. Men icke kan väl hvad chefen för Justitiedepartementet i förevarande hänseende uttalat såsom sin mening, vara af afgörande betydighet, ty hvad här är meningen, det måste väl stå bestämdt uttryckt i lagen, så att icke något tvifvel derom kan uppstå.

Hvad slutligen angår den förste talarens anmärkning mot ordet »först», som förekommer å andra raden i början af förslaget, der det heter, att, om »tvistemål, som är instämmt till underrätt, käranden kommer tillstådes å den till sakens företagande först utsatta dag»; så har samme talare lemnat en så utförlig utredning i detta fall, att jag icke vill missbruka Kammarnes tålmod med att vidlyftigare inlåta mig på ämnet. Jag tillåter mig derföre endast påyrka, att ordet »först» måtte ur den föreslagna lagtexten utgå, emedan det i många fall skall kunna gifva anledning till en oriktig uppfattning.

På grund af hvad jag nu anført och för att bereda Lag-Utskottet tillfälle att taga de under öfverläggningen i detta ärende gjorda erinringar i öfvervägande, tillåter jag mig att framlägga ett förslag, som skulle kunna föranleda till en sammanjemkning af Kamrarnes möjligen olika åsigt. Det är helt kort och lyder sålunda: »Kommer i tvistemål, som är instämmt till underrätt, käranden tillstådes å den till sakens företagande utsatta dag och visar, att svaranden i laga tid fått

*Angående
förordning om
böter för sva-
randeparts
uteblifvande
från underrätt.
(Forts.)*

stämning, men är svaranden borta utan att framte laga förfall, och varder ej saken afdömd efter ty i 12 kap. 3 § Rättegångsbalken sägs, böte svaranden fem kronor eller mera, högst tjugofem kronor.

Angående fördelning och förvandling af böter, hvarom i denna förordning stadgas, gälle hvad beträffande böter, som enligt rättegångsbalken ådömas, är föreskrifvet.»

Herr Magnus Jonsson: Efter den sakrika utredning, som har lemnats i afton, särskildt från stockholmsbänken, tror jag icke, att det erfordras för mig att tillägga många ord. Jag skall likväl bedja att få nämna, att vid 1879 års riksdag, då skrifvelse afläts till Kongl. Maj:t, om upprättande af förslag till ifrågavarande lag, och frågan följaktligen inom Lag-Utskottet ganska allvarsamt diskuterades, kunde man icke inom Utskottet enas om ett latitudsystem från fem till tjugo kronor. Den ena ville nemligen, att vi skulle stanna vid 5 kronor, och den andre ville, att böterna skulle sättas från 5 till 20 kronor, somliga åter ville, att vi skulle stanna vid 10 kronor. Nu åter har en del af de ledamöter, som då sutto i Utskottet, ändrat sin åsigt och gått med på ett bötesbelopp af ända till 200 kronor! Det förefaller mig besynnerligt, att man kan så lättvindigt byta om åsichter vid handlingen af så allvarliga saker.

Det ser ut, som om frågan skulle egentligen blott röra bedragare, som afsigtligt hålla sig undan, och rikt folk, som kunna betala; att lagstiftningen vore afsedd allenast för dessa. Jag förundrar mig isynnerhet öfver att Herr Liss Olof Larsson, som annars tyckes vara något mera moderat och som tillhör en trakt, der enligt hans egen uppgift fattigt folk finnes, velat gå så långt som till böter å 200 kronor för underlåten inställelse vid en häradsrätt. Jag beklagar dock, om man skulle taga för gifvet, att hvar och en, som uteblir från en häradsrätt, gjordt det af tredska eller af den anledning, att han skulle vilja undandra sig att svara i saken. Jag medger väl, att detta kan oftast vara händelsen, men det inträffar ock, att uteblifvandet kan hafva andra orsaker, såsom t. ex. att en person icke kan med bästa vilja iakttaga inställelse och till följd deraf underlåter att gifva det rätten tillkänna; och i sådant fall är det orimligt att döma honom att böta 50, 100, ja, kanhända ända till 200 kronor. Ty det är, såsom en talare förut sagt, fallet, att, när stämningen ser litet allvarsam ut, vare sig den går ut på ansvar för en förseelse eller utbekommande af en större fordran, en domare, som är något känslig, mycket lätt kan låta vilseleda sig och tro, att den, som är svarande, verkligen är skyldig till hvad i stämningen yrkas och derföre ålägger höga belopp af böter.

Jag ber att få nämna, att det finnes äfven andra förhållanden, som man bör iakttaga. Sistlidet år hade jag tillfälle att bevittna ett sådant förhållande, att nemligen domaren blifvit af stämningen för-anledd att tro, det en sak var af graverande beskaffenhet och för den skull förelade svarandeparten att inställa sig vid nästa ting vid 50 kronors vite. När svarandeparten nu instälde sig, ville kärandeparten hafva uppskof, ty han visste med sig sjelf, att hans sak var sjuk; men svaranden yrkade då, att käranden skulle åläggas att vid nästa rättegångstillfälle förete all den bevisning, han ville i saken begagna.

Detta blef äfven rättens beslut, men det oaktadt ville käranden äfven nästa gång göra åtskilliga försök att få ytterligare uppskof. När sedan dom föll i saken, befans det, att svaranden icke gjort sig skyldig vare sig till brott eller skuld, och käranden fick betala ganska dryga rättegångskostnader. Detta visar emellertid, att nog kan äfven domstolen låta sig vilseledas om rätta beskaffenheten af en sak och derföre fälla till höga böter. Jag anser derföre, att man bör vara ganska varsam och icke sätta böterna alltför högt. Dessutom tillåter jag mig erinra Herrarne, hurusom böterna för uteblifvande från Hofrätt icke äro satta högre än, om jag icke minnes orätt, till 3 kronor. Står det väl då i någon proportion, att en part, som uteblifver från underrätten, skall kunna ådömas ända till 200 kronors böter. Och icke nog med, att han fälles till böter; dessa böter kunna genast tagas ut utan hinder af besvär, och sedan till gäldande af böterna kanske största delen af allt hvad han eger blifvit utmätt, så befinnes det måhända, att han haft laga förfall och sålunda i sjelfva verket icke gjort sig skyldig till något ansvar. För min del skulle jag derföre tro, att Kammaren nu gjorde klokast uti att bifalla Herr Sjöbergs förslag, ty då skulle det kunna blifva en möjlighet för Lag-Utskottet att söka sammanjemka båda Kamrarnes skiljaktiga beslut, så att man finge ett förslag som stannade vid 5 till 50 kronors böter. På det sättet kan ännu den lagförändring, som från många håll önskas, redan under detta år komma till stånd. Skulle åter en sammanjemkning befinnas omöjlig och frågan nu falla, så lär det näppeligen vara att förvänta, att regeringen så snart lägger fram något nytt förslag i samma syfte, men det kunde ju blifva möjligt för en enskild motionär att med ledning af de vid denna riksdag i frågan förda diskussioner framlägga ett förslag, som hade utsigt att vinna båda Kamrarnes bifall. Jag anhåller om bifall till det af Herr Sjöberg framställda förslag.

*Angående
förordning om
böter för svarandeparts
uteblifvande
från underrätt.
(Forts.)*

Herr Åbergsson: Den siste talaren förmenade, att de, som uttalat sig för latitudens utsträckande till 200 kronor, skulle hafva förfarit något lättvindigt. Rigtade han männe denna anmärkning emot regeringen, som framlagt förslaget, emot de Högsta Domstolens ledamöter, som tillstyrkt dess framläggande, mot Första Kammaren, som antagit det, och emot de 88 ledamöter af denna Kammare, som, då förslaget förra gången här behandlades, röstade för detsamma? Icke kunde han syfta på sina kamrater i Lag-Utskottet, det är jag förvissad om, ty han vet, med hvilken uppmärksamhet vi inom Utskottet följde hans föredrag i ämnet, likasom vi nu gjort det här i Kammaren, och att vi först efter moget bepröfvande fattade vårt beslut. Hvad beträffar Herr Sjöbergs förslag om nedsättande af maximum, så kan det väl i viss mån anses vara en smaksak, och jag skulle icke vara envis, om det gälde ett eller annat tiotal kronor. Emellertid vill jag fästa uppmärksamheten på, att det är nödvändigt att stadga en tillräckligt vidsträckt latitud, så att lämpliga bötesbelopp må kunna ådömas svarandeparten för hans uteblifvande icke blott vid första rättegångstillfället, utan vid det andra, tredje, fjerde o. s. v. Om nu maximum icke sättes högre än till 25 kronor, så skulle en svarandepart för sitt uteblifvande icke kunna dömas till högre böter än t. ex. 5 kronor för första,

*Angående
förordning om
böter för svarandeparts
uteblifvande
från underrätt.
(Forts.)*

15 kronor för andra och 25 kronor för tredje gången, och om han icke sedermera inställer sig, så skulle man vara nödsakad att tillgripa vite. Då synes det mig vara lämpligare att hafva den större, af Utskottet föreslagna latituden, och jag är förvissad, att domaren icke komme att i allmänhet ådöma högre bötesbelopp än t. ex. 15 kronor för första, 30 kronor för andra, 50 eller 75 kronor för tredje gången o. s. v. Att gifva domaren en sådan frihet synes, som jag förut sagt, ej heller vara mera vådligt här, än det är i fråga om strafflagens tillämpning, der hans frihet är vida större.

Medan jag nu har ordet, skall jag be att få berigtiga ett yttrande, som blifvit lagdt mig i munnen. Jag skulle nemligen hafva sagt, att den talare, som först hade ordet, yttrat, att domaren icke skulle kunna fälla en svarandepart till böter för uteblifvande, förrän denne inställt sig och blifvit i tillfälle att försvara sig i fråga om yrkandet om ansvar å honom derför. Detta är en missuppfattning af hvad jag sade, förmodligen beroende på det sätt, hvarpå jag lade mina ord. Jag ville blott säga att, om man skulle vara så sträng i sina fordringar, som den förste talaren, och anse att latitudstraffs användande icke kunde anförtros åt domaren, då han icke vid straffets bestämmande haft tillfälle att ransaka om alla möjliga försvärande och förmildrande omständigheter dervid, då måste jag medgifva, att latitudinär straffbestämelse här vore olämplig, efter som det vore orimligt att domaren icke skulle få döma parten vid samma tillfälle som han uteblifver, utan nödgas dröja dermed, till dess denne inställt sig och utvecklat de närmare omständigheterna vid uteblifvandet.

Hvad beträffar den brist, som Herr Sjöberg anmärkte skulle finnas i den föreslagna förordningen, derföre att der icke funnes något stadgadt om förvandling och fördelning af böterna, så erkänner jag, att, hvad förvandlingen beträffar, jag obehörigen gifvit anledning till denna anmärkning, i det att jag först framkastade densamma. Men jag återtager den nu, då jag vid närmare eftertänkande funnit gällande lag om böters förvandling vara så klar, att ingen tvekan i detta hänseende bör kunna uppstå vid tillämpning af det föreslagna lagstadgandet. Deremot medgifver jag, att tvekan kan uppstå med afseende å huru böterna skola fördelas. Men efter den förklaring i saken, som afgafs af chefen för Justitiedepartementet förra gången frågan förevar till behandling här i Kammaren, tror jag, att all tvekan äfven härutinnan bör anses vara undanröjd. Min uttalade mening, att denna förordning skulle anses såsom en del af rättegångsbalken och således böterna böra gå till tveskiftes, delades äfven af chefen för Justitiedepartementet, och min tro är, att samma åsigt skall göra sig gällande äfven i praxis.

Jag skulle icke så mycket motsätta mig det förslag, som här blifvit framlagdt af Herr Sjöberg, derest olikheten endast gällt penningebeloppet och dess maximum icke blifvit alltför mycket nedsatt; men jag måste motsätta mig det af Herr Sjöberg föreslagna utslutandet af tvenne viktiga punkter af Kongl. Maj:ts förslag, nemligen sista delen af första stycket samt hela andra stycket. Genom detta utslutande tror jag nemligen att en sammanjemkning af Kamrarnes beslut blir omöjlig; och yrkar jag derföre bifall till Utskottets förslag.

Herr Lundberg: I öfverensstämmelse med hvad jag anförde, då ifrågavarande lagförslag förra gången eller den 15 nästlidne månad förevar hos Kammaren och på grund af de utaf den förste talaren nu gjorda anmärkningar, som alldeles icke blifvit vederlagda, anser jag lagförslaget icke böra af Kammaren godkännas; men är jag för min del benägen att antaga det af Herr Sjöberg framställda ändringsförslag, derur dock hvad det innehåller om bötesförvandling torde, i enlighet med nyss skedda förklarande af Herr Åbergsson, böra uteslutas. Hvad han deremot yttrat till stöd för bibehållande af högt bötesbelopp har, vid det förhållande att ansvar för svarandens utelblifvande endast vid första rättegångstillfället afses genom Herr Sjöbergs förslag, icke någon tillämplighet i afseende å detsamma, uti hvilket jag, på sätt jag nämmt, instämmer.

*Angående
förordning om
böter för sva-
randeparts
utelblifvande
från underrätt.
(Forts.)*

Herr And. Persson: I sjelfva saken har jag icke något nytt att tillägga till det myckna, som redan blifvit yttradt, och jag kunde därför inskränka mig till att endast förklara, det jag till alla delar instämmer med Herrar Thomasson och Åbergsson. Men under diskussionen hafva dock fäلتs några yttranden, särskildt af ett par talare på stockholmsbänken, som jag ber att få i största korthet bemöta.

Herr Berg yttrade, bland annat, att det för en domare vore omöjligt att vid stämningens blotta uppläsande bedöma, till hvilket belopp böterna för svarandeparts utelblifvande borde bestämmas. För min del förmodar jag, att det icke kan falla någon domare in att efter en naken stämningsansökan bestämma bötesbeloppet, utan blir väl detta beroende af den utredning af saken, som vid första rättegångstillfället kan vinnas. Kan käranden då icke förebriaga någon som helst bevisning, förmodar jag, att domaren kan sätta böterna för utelblifvande ganska låga. Lyckas deremot käranden åstadkomma t. ex. half bevisning, lära väl böterna sättas jemförelsevis högre. Samme talare frågade äfven: hvilken säkerhet hafva vi väl, att icke domstolarne i allmänhet komma att tillgripa det högsta bötesbeloppet? Derpå vill jag svara: det visar redan erfarenheten. Som vi veta, lemna nemligen 1864 års strafflag åt domaren en ganska vidsträckt latitud i fråga om bötesbeloppen, men i de flesta fall hafva domstolarne hållit sig till de lägre beloppen; och detsamma skulle helt säkert äfven blifva fallet här.

En annan talare, Herr Sjöberg, yttrade, att då denna fråga förra gången förevar till behandling i Kammaren, så hade Herr Justitieministern på fråga, framsteldt af, om jag minnes rätt, Herr Åbergsson, förklaradt, att meningen vore, att ifrågavarande böters förvandling skulle ske i enlighet med stadgandena i rättegångsbalken. Detta citerande af Justitieministerns ord ber jag att något få korrigera. För så vidt protokollen ega vitsord, yttrade nemligen Justitieministern, att den här föreslagna författningen uppenbarligen innehåller en ändring uti rättegångsbalken och *måste* räknas till de författningar, som tillhöra denna balk.

Deraf skulle tydligen också följa, att böterna enligt denna författning skulle förvandlas i enlighet med bestämmelserna i rättegångsbalken. För min del skulle jag allvarligt beklaga, om Andra Kammaren, efter de uttalanden som Kammaren vid särskilda tillfällen haft, nu skulle fatta ett beslut, som ginge ut på eller kan föranleda ett afslag

*Angående
förrådning om
böter för sea-
randeparts
utoblivande
från underrätt.
(Forts.)*

å Kongl. Maj:ts proposition. Jag vet sannerligen icke, huru regeringen skulle kunna fästa afseende vid de önskingar, som af Riksdagen uttalas, om Riksdagen, sedan regeringen låtit på grund af Riksdagens skrifvelse utarbета och framlägga förslag i det syfte, Riksdagen begärt, afslår eller så förändrar ett förslag, att detsamma äfventyrar att förfalla.

Herr Magnus Jonsson: Jag ber om öfverseende med att jag åter begärt ordet, men jag är dertill uppkallad af ett yttrande, som faldes af Herr Åbergsson. Jag får då i likhet med honom säga, att man lagt i min mun ord, dem jag aldrig sagt. Herr Åbergsson påstod, att jag skulle mot regeringen och Första Kammaren, hvilken redan fattat beslut i frågan, hafva rigtat den beskyllningen, att de skulle lättvindigt behandlat densamma. Nej, jag utlät mig icke så; deremot sade jag, att de ledamöter i Lag-Utskottet, som sutto i Utskottet den tid, då frågan först var under behandling derstädes och då icke ville hafva högre latitud för bötesstraffet i detta fall än högst tjugukronor, nu helt lättvindigt hafva öfvergått till att vilja uppflytta denna latitud till 200 kronor. Jag har dermed icke velat påbörda dem, att sådant icke skett efter mogen pröfning, men mina ord föllo verkligen så, att det skett *helt lättvindigt*.

Efter det yttrande, Herr Anders Persson haft, tror jag icke, att jag misstager mig, om jag påstår, att böterna enligt denna författning skulle förvandlas enligt strafflagen. Min öfvertygelse är att så skall ske.

Herr Sven Nilsson: Hvad man nu må säga om behandlingen af denna fråga, icke kan man dock säga, att den blifvit lättvindigt behandlad. Efter att den vid flera riksdagar varit föremål för grundliga öfverläggningar, kom man slutligen öfverens om att en förändring i den nu gällande lagstiftningen var nödvändig. Frågan har sedermera varit understäld Högsta Domstolens, regeringens och Lag-Utskottets, samt slutligen båda Kamrarnes pröfning; och den har nu blifvit antagen af Första Kammaren i öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts proposition. Jag föreställer mig att efter den pröfning, frågan sålunda erhållit, det icke kan sägas att den ej genomgått en grundlig behandling, och det torde derföre ej vara skäl för denna Kammare att, genom att fatta olika beslut med Första Kammaren, ställa så till, att en ny pröfning deraf uppstår, som kan vålla att vi till slut icke få behålla någonting alls kvar af hela förslaget.

Det förslag, Herr Sjöberg framställde, kommer efter min tro att föranleda till ett sådant resultat, ty efter de yttranden, som blifvit faldna i Första Kammaren, kan jag icke tro att den Kammaren skall ingå på något förslag i det syfte, som Herr Sjöberg framställt, och i sådant fall förfaller förslaget. Skulle en sammanjemkning dock kunna åstadkommas, få vi komma ihåg att ett sådant förslag har samma skärseldar att genomgå som det nu föreliggande, innan det kan upphöjas till lag, och hvilket öde som dervid kan träffa förslaget är ovisst. Jag kan heller icke föreställa mig att den lagstiftningsåtgärd, som man här önskar, skulle vara tillfyllestgörande, om bötesbeloppet sattes till endast 25 kronor, eller på sätt en ledamot af Lag-Utskottet föreslagit, hvilken sade sig vilja gå in på en sammanjemkning till 50 kronor.

Jag tror icke att ändamålet skulle vinnas ens med den siffran. De, som fästa sin uppmärksamhet härvid, böra erinra sig det förhållande, hvori penningevärdet nu står till penningevärdet på den tid, då den nu gällande lagen skrefs, och man skall nog finna att det bötesbelopp, som Kongl. Maj:t nu föreslagit, ej är högre än det belopp, som gäldar, när lagen först antogs, så att man mycket väl fördenskull kan gå in på den siffran, Kongl. Maj:t föreslagit. Jag tror icke att densamma är för högt tilltagen, och den, som har någon erfarenhet om, huruledes från det ena rättegångstillfället till det andra processlystna personer draga ut rättegångar i oändlighet, i synnerhet i sådana delar af landet, der det finnes endast ett enda ting om året, han skall finna att bötesbeloppet måste ställas så högt, att det kan hafva åsyftad verkan.

Angående förordning om böter för varandeparts utoblifvande från underrätt.
(Forts.)

Jag anser för min del att Kammarerna gör klokast i att antaga Kongl. Maj:ts förslag, emedan jag befarar att frågan eljest skall falla, och det i så fall måhända skulle blifva ganska svårt att få ett förslag, som är tillfredsställande för alla, och jag yrkar därför bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Herr *Magnusson* instämde med Herr Sven Nilsson.

Herr Sjöberg: Med anledning af den anmärkning, som Herr Anders Persson framstälde, tillåter jag mig säga några ord. Hade jag fält det uttryck, som Herr Anders Persson lade i min mun, att Herr Statsrådet och Chefen för Justitiedepartementet skulle hafva förklarat, att lagens mening vore att så eller så skulle ske, skulle sådant hafva varit origtigt. Men nu yttrade jag i stället, att jag sett af protokollet, att Herr Chefen för Justitiedepartementet förklarat sig vitsorda riktigheten af den af Herr Åbergsson uttalade uppfattning i fråga om böternas fördelning och förvandling. Det oaktadt vidhåller jag hvad jag i hufvudsaken yttrade, att en sådan förklaring icke är tillräcklig för ändamålet, eller med andra ord, att den icke är tillräcklig i fråga om lagtolkning; och just detta var hvad jag velat framhålla. Herr Anders Persson uttalade vidare åtminstone två förmodanden om att lagen skulle tillämpas så eller så — på det ena eller andra sättet. Dessa hans förmodanden synas mig vara ett plus till de förmodanden, som Lag-Utskottets ledamöter i allmänhet hafva uttalat i fråga om verkningarne af denna lag.

Jag kan nu icke föreställa mig annat än att saken genom en ytterligare behandling af Lag-Utskottet skulle kunna vinna något, och jag föreställer mig desto hellre att så skall blifva fallet, som jag förutsätter Lag-Utskottets goda vilja att dertill bidra, och, om man antager, att Lag-Utskottet, när det förehade denna sak, varit vid ovanligt godt lynne, och att för det tillfället den kritiska skärpan varit borta, sådan den eljest alltid hos Utskottet visat sig, kan man ju också tänka sig, att, om Lag-Utskottet nu lemnas tillfälle att närmare begrunda saken, det skall kunna leda till något bättre resultat, och därför har jag icke heller ansett det vara origtigt att göra framställning i sådant syfte. Den talare, som senast hade ordet, Herr Sven Nilsson i Efverröd, återkom till det påståendet, att svarandeparts utoblifvande är den egentliga

*Angående
förordning om
böter för svarandeparts
uteblifvande
från underrätt.
(Forts.)*

orsaken till fördröjande af rättegångar. Detta påstående bestrider jag. Denna sida af ämnet har blifvit fullständigt utredd af den talare, som först uppträdde i frågan, och jag vill nu icke tala vidare om den. Men jag tillåter mig ytterligare fästa uppmärksamheten derpå, att 1879 års Riksdags skrifvelse i ämnet afsåg icke blott svarandeparts uteblifvande, utan frågan i hela dess vidd såväl beträffande svarandepart som kärandepart och vittnen. Jag tillåter mig anmärka, att detta förhållande icke inom Lag-Utskottet vunnit tillräckligt afseende.

Herr Thomasson: Blott ett enda ord. Herr Sjöberg har upprepat den anmärkningen att Kongl. Maj:t icke behandlat frågan i hela den utsträckning 1879 års riksdagsskrifvelse afsåg. Jag har förut en gång yttrat och upprepar det nu, att Kongl. Maj:t, efter min tanke, handlade välbetänkt, då Kongl. Maj:t, enär det gälde blott en provisorisk lag, icke gaf åt reformen större dimensioner än behofvet oundgängligen påkallade. Jag ber dessutom få fästa uppmärksamheten derpå, att, ehuru Riksdagen visserligen begärt att verkande ansvar äfven för kärandeparts och vittnes uteblifvande skulle föreslås, så lade Riksdagen dock hufvudsaklig vikt derpå att *svarande* blefve underkastad sådant ansvar. I Riksdagens berörda skrifvelse heter det nemligen: »Behofvet af mera verkande påföljd för att förmå särskildt svarandepart till inställelse syntes ock numera hafva blifvit ännu större, sedan alla mål angående skuldfordran, som icke grundade sig på skuldebref eller annat skriftligt fordringsbevis, komme att uteslutande vid domstolarne anhängiggöras.»

Riksdagen har sålunda sjelf betonat, att det vore hufvudsakligen för svarandepart som man önskade få högre ansvarsbestämmelser. Herr Sjöberg har nu liksom förra gången, då han hade ordet, beskylt oss, som försvarat Kongl. Maj:ts förslag, att hafva grundat vår argumentation i fråga om förslagets lyckliga verkningar hufvudsakligen på *förmodanden*. Jag vänder detta påstående med lika rätt mot dem, som uppträdt mot förslaget. Deras försäkringar om de olycksdiga följderna af förslagets antagande äro ju ej och kunna ej vara annat än förmodanden.

Jag begärde emellertid ordet egentligen för att motsätta mig antagandet af Herr Sjöbergs förslag; ty detta skulle utan tvifvel, såsom Herr Sven Nilsson också erinrade, föranleda hela frågans fall. Det är visserligen icke antagligt att Lag-Utskottet skulle kunna åstadkomma ett sammanjemkningsförslag, som kan tillfredsställa båda Kammarne; men om också detta lyckades, skulle dock förslaget utan tvifvel falla för kritiken i Högsta domstolen, hvars pröfning det måste underkastas. Då skulle vi återigen få börja den gamla ringdansens. Riksdagen klagar å nyo under några år öfver att svaranden, till följd af det ringa ansvaret för förfallolöst uteblifvande, icke kommer till rätten tillstådes. Slutligen aflåter Riksdagen en skrifvelse till Kongl. Maj:t, som åter framlägger ett förslag, hvilket åter i sin ordning mötes af tusentals anmärkningar och faller. Vill man derföre att någonting skall göras åt frågan, så tillråder jag Kammaren att antaga Kongl. Maj:ts förslag, hvartill jag för min del yrkar bifall.

Öfverläggningen var slutad. Derunder hade yrkats dels bifall till Utskottets hemställan i utlåtandet N:o 7, dels afslag å samma hemställan, dels ock att det förordningsförslag måtte godkännas, som Herr Sjöberg under öfverläggningen framställt. Enligt dessa yrkanden gaf Herr Talmannen propositioner samt fann svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för bifall till Utskottets omförmälda hemställan. Som votering begärdes, och i följd deraf fråga uppstod om bestämmande af kontrapositionen, framställde Herr Talmannen i sådant afseende å nyo propositioner å de två öfriga yrkandena, af hvilka det af Herr Sjöberg gjorda nu förklarades hafva flertalets röster för sig. Men äfven angående kontrapositionen äskades votering; och blef således en så lydande omröstningsproposition först uppsatt, justerad och anslagen:

Angående förordning om böter för svarandeparts uteblifvande från underrätt.
(Forts.)

Den, som till kontraposition i hufvudvoteringen antager yrkandet om godkännande af det förslag till förordning i förevarande hänseende, som Herr Sjöberg under öfverläggningen framställt,

röstar Ja;

Den, det ej vill,

röstar Nej;

Vinner Nej, har Kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit deras mening, som yrkat afslag å Lag-Utskottets i dess utlåtande N:o 7 framlagda förordningsförslag.

Den omröstning, som företogs enligt denna proposition, visade 100 Ja mot 61 Nej; hvadan propositionen för hufvudvoteringen erhöill denna lydelse:

Den, som med anledning af Lag-Utskottets i förevarande memorial gjorda framställning vill att Kammaren må bifalla det af Utskottet i utlåtandet N:o 7 framlagda förslag till förordning angående böter för svarandeparts uteblifvande från underrätt,

röstar Ja;

Den, det ej vill,

röstar Nej;

Vinner Nej, har Kammaren godkänt det förslag till förordning i berörda hänseende, som Herr Sjöberg under öfverläggningen framställt.

Hufvudvoteringen utföll med 59 Ja mot 103 Nej; i följd hvaraf Kammaren för sin del antagit följande

»Förordning angående böter för svarandeparts uteblifvande från underrätt.

Med upphäfvande af hvad allmän lag innehåller mot denna förordning stridande, stadgas som följer:

Kommer i tvistemål, som är instämmt till underrätt, kåranden tillstädes å den till sakens företagande utsatta dag och visar, att svaranden i laga tid fått stämning, men är svaranden borta utan att framte laga förfall, och varder ej saken afdömd, efter ty i 12 kap. 3 § Rättegångsbalken sägs, böte svaranden fem kronor eller mera, högst tjugufem kronor.

Angående fördelning och förvandling af böter, hvarom i denna förordning stadgas, gälle hvad, beträffande böter, som enligt Rättegångsbalken ådömas, är föreskrifvet.»

§ 8.

Föredrogs och bifölls Andra Kammarens Andra Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 1 (i samlingen N:o 3), med anledning af väckt motion om fridlysning af elg under fem års tid.

§ 9.

Till bordläggning anmälades följande från Lag-Utskottet inkomna utlåtanden:

N:o 18, i anledning af väckt motion i fråga om underdomstolar-nes ombildning;

N:o 19, i anledning af väckt motion om ändring i 99 § Konkurslagen; samt

N:o 20, i anledning af väckt motion angående utarbetande af förslag till ny sjölag.

Dessa utlåtanden skulle å föredragningslistan för nästa sammanträde uppföras framför de ännu oafgjorda ärenden, som redan blifvit två gånger bordlagda.

§ 10.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

Herr <i>P. Nilsson</i> i Råby	under 10 dagar från och med den 3 Mars,
» <i>J. Boman</i>	» 10 » » » 5 »
» <i>L. Nilsson</i>	» 14 » » » 6 »
» <i>O. Andersson</i> i Burlöf	» 7 » » » 6 »
» <i>J. Andersson</i> i Häckenäs	» 8 » » » 7 »

§ 11.

Justerades protokollsutdrag; och åtskildes derefter Kammarens ledamöter kl. 11 e. m.

In fidem
H. A. Kolmodin.